

Crnogorski glasnik

GODINA XVII. _ BROJ 102. _ STUDENI-PROSINAC / NOVEMBAR-DECEMBAR _ 2016.

25 GODINA NZCH

Čestit Božić i
Sretna Nova godina

Srećna Nova godina
i Božić

Giorgione

25 GODINA NZCH

25 GODINA POSTOJANJA NZCH

DVADESET PET GODINA POSTOJANJA NZCH

Dostojanstveno i svečano, kako i priliči datumu Nacionalna zajednice Crnogoraca Hrvatske obilježila je **ČETVRT VIJEKA SVOGA POSTOJANJA** uz prisustvo brojnih uzvanika i gosti u prekrasnom zdanju Muzeja Mimara **21. 12. 2016.**

Svečanosti su među ostalima prisustvovali: Ambasador Crne Gore u RH gos. **Boro Vučinić**; Izaslanik gradonačelnika Grada Zagreba gos. **Slavko Kojić**; Predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH gos. **Aleksandar Tolnauer**; Predsjednik Matice crnogorske gos. **Dragan Radulović**; Delegacija Turističke organizacije Grada Kotora na čelu s direktorom gos. **Mirzom Krcićem**; Poznati kulturni i javni djelatnici crnogorskog podrijetla **Dimitrije Popović**, **Milka Babović**; Predsjednici vijeća i predstavnici nacionalnih manjina manjina Grada Zagreba i predsjednici udruga članica NZCH.

Na početku programa obilježavanja 25 godina snivanja i djelovanja NZCH prisutni su minutom šutnje odali počast svim njenim članovima i onima koji su dali doprinos njenom djelovanju a nijesu više među nama.

U obraćanju prisutnima predsjednik NZCH **Danilo Ivezić** je među ostalima rekao:

"...Ovo je priča o našim zamislima i ostvarenjima, maštanjima

i nadama, uzletima i iskušenjima u vremenskom rasponu od četvrt vijeka. To je, u stvari, priča o nama samima, takvima kakvi bijasmo i što činijasmo u proteklom periodu. Nemoguće je u mom današnjem obraćanju pokazati ih u svojoj punoći i slojevitosti pojedinačnih i zajedničkih sudbina, ali je ovo prilika da se barem fragmentarno podsjetimo na neke bitne i prijelomne..." Govoreći o jednom od najznačajnijih perioda djelovanja NZCH vezanim uz INTERNACIONALIZACIJU CRNOGORSKOG PITANJA Ivezić je naglasio: "...Zaključujem ovo poglavlje o djelatnosti NZCH na internacionalizaciji crnogorskog pitanja kao jednog od najslavnijih stranica njene prošlosti, u uvjerenju da je i ova obljetnica prava prilika podsjećanja na vremenâ koja polako umiču, ali i vremenâ za koja se nikad ne smije zaboraviti, da su u njima – citiram: „Crnogorci Hrvatske sačuvali obraz svom narodu“, kako reče ugledni crnogorski novinar gospodin Vlatko Simunović..." U završnom dijelu obraćanja zahvalio se svima koji su svojom nesebičnošću i angažmanom omogućili četvrt vijeka njenog postojanja riječima: "... Dame i gospodo, ograničeno vrijeme mog obraćanja onemogućava me da pojedinačno imenujem sve one koji su svaki na svoj način dali ogroman doprinos ukupnoj slici o NZCH- u proteklih 25 godina, njenim brojnim programskim aktivnostima, no siguran sam da su se oni pre-

DE JE ŠTO

25 GODINA POSTOJANJA NZCH
25 godina postojanja NZCH
DAN NAVCIONALNIH MANJINA
Dan Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba
NAGRADE I PRIZNANJA
Nikoli Miškoviću Državna nagrada za znanost
Priznanja medijskim kućama i pojedincima
ZAGREB
Seminar u organizaciji Savjeta za nacionalne manjine RH
Sergej Četković oduševio prepuni Lisinski
Koncert Marinka Pavičevića u Zagrebu
Večer s Majom Perfiljevom
UMAG
Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore
Bujština Umag
Dani crnogorske kulture i tradicionalni crnogorski SJEDNIK
PULA
Crnogorci obilježili stotu godišnjicu

Mojkovačke bitke
20. jubilarna Etno smotra - Dani nacionalnih manjina u Rijeci
WORLD MUSIC koncert
XII. Bundevidjada
Promocija knjige Giacoma Scottia "Crna Gora Čemerna"
Dani crnogorskog filma 2016. u Rijeci
Izložba "Nematerijalna baština Crne Gore" u Rijeci
Izložba "Zvanične čestitke Nikoli povodom jubilarnih svečanosti 1910 godine"
SPLIT
Smotra kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina Grada Splita
Zvanične čestitke Nikoli I. povodom jubilarnih svečanosti 1910. godine predstavljene u Splitu
CRNA GORA
120 godina crnogorske Državne biblioteke
Marko Špadijer dobitnik povelje
"Ivan Crnojević"
CRNOGORSKI SUSRETI
Crnogorsko veče u Kranju 3.12.2016.

KULTURA I UMJETNOST
Izložba "Nematerijalna kulturna dobra Crne Gore"
Izložba - Zvanične čestitke Nikoli I. u povodu jubileja 1910. godine
Izložba "Krst u umjetnosti, umjetnost krsta"
Promocija zbirke pjesama "Haiku pišem"
DOKUMENTARNI FILM U CRNOGORSKOM DOMU
Arhipelag malih zmajeva i kraljica Jelena
KRATKA PRIČA
Happy New Year - Dimitrije Popović
Zvijezda od sedefa - Milisav Popović
AFORIZMI
Nasmijani ne može biti ružan - Marinko Mijović
CRNOGORSKI VLADARI
Crnogorske dinastije - Balšići
IN MEMORIAM
In memoriam
CRNOGORSKA TRPEZA
Ukusi Crne Gore

Izdavači: NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE I VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA ZAGREBA, Zagreb, Trnjanska c. 35, Tel./Fax: 01/6197 078, 01/6314 264, E-mail: nzch@net.amis.hr, vijececrn@net.amis.hr, montenegro@net.amis.hr, Internet adresa: www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr
* Za izdavače: Danilo Ivezić i Dušan Mišković * Glavni i odgovorni urednik: v.d. Maša Savičević * Redakcija: Milanka Bulatović, Nataša Gerželj, Danilo Ivezić, Dragutin Lakić, Nataša Rašović, Dušan Roganović * Grafička priprema i tisak: Skaner studio d.o.o. * Rukopisi se ne vraćaju * Naklada /Tiraža 1000
Glasilo je, putem Savjeta za nacionalne manjine, financirano iz državnog proračuna Republike Hrvatske i Zagrebačke županije – predstavnika crnogorske nacionalne manjine Zagrebačke županije i Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba. Pozivamo Crnogorke, Crnogorce i sve prijatelje da svojim sugestijama, prijedlozima i prilozima pomognu redakciji „Glasnika“ na poboljšanju i daljnjem izlaženju lista. Tekstovi nijesu lektorisani te se izvinjavamo autorima i čitaocima.

poznali i da mi neće zamjeriti. Stoga im najiskrenije HVALA! NZCH ustrojena je kao savez udruga, pa time imam obvezu podsjetiti na one koji su u osnovi nosioci i ukupnih programskih aktivnosti i čestitati im ovu godišnjicu, a to su: Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, Nacionalna zajednica Crnogoraca Rijeka, Zajednica Crnogoraca Split, Zajednica Crnogoraca Pula, Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Bujština“ Umag, Zajednica Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Istarske županije, Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Osječko baranjske županije i Društvo Perojskih Crnogoraca „Peroj 1657“. Budite Ponosni na sve ovo ostvareno u proteklih dvadeset pet godina, pa vam još jednom, hvala! Bez podrške pojedinih institucija Republike Hrvatske sigurno ne bismo imali ovakve impresivne rezultate. Tu prvenstveno mislim na Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske i njegovog predsjednika, Grad Zagreb i njegovog gradonačelnika, Zagrebačku županiju i Ministarstvo kulture, stoga i posebna zahvala svima njima. I na kraju hvala svima vama koji ste večeras svojim prisustvom uveličali ovu našu svečanost."

(cjeloviti tekst obraćanja možete pročitati na web stranici Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske)

"...Ovdje želim s punom odgovornošću naglasiti da je u ovih 25.godina svoga djelovanja Nacionalna zajednica Crnogo-

raca u Hrvatskoj dala ogroman doprinos u prevladavanju tog nesretnog ratnog nasljeđa i poratnog vremena u kojem je trebalo mnogo strpljenja, mudrosti i razumijevanja da se prevladaju politički, psihološki, gospodarski, te ljudski problemi, te da se u tim i takvim okolnostima otvori proces integracije Crnogorske nacionalne manjine u javni, politički i društveni život Republike Hrvatske...- riječi su predsjednika Savjeta za nacionalne manjine RH **Aleksandra Tolnauera** u njegovom obraćanju. Završavajući svoj govor riječima: "... Svaki takav mukotrpan angažman u promicanju stvarnih vrijednosti i istine, nažalost često se ne rasuđuje objektivno, ili kako bi stari Latini rekli „veritas odium parit“ ili „istina pribavlja mržnju“, i zato ja danas koristim priliku da vam još jednom u ime Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i u svoje osobno ime, čestitam 25-godišnjicu Nacionalne zajednice Crnogoraca, sa iskrenom željom za uspjeh u vašem budućem radu, te se najiskrenije i posebno zahvalim na ogromnom doprinosu, te suradnji u zaštiti ljudskih i manjinskih prava, kao i aktivnom djelovanju u unapređenju razvoja odnosa između Crne Gore i Hrvatske, nažalost pok.dr.sc Radomiru Pavičeviću, prof.emer.dr.sc Veselinu Simoviću, prof.dr.Draganu Laloviću, poštovanom Danilu Iveziću, Dušanu Miškoviću, kao i svim članovima Nacionalne zajednice, te svim dragim prijateljima iz Crne Gore koji su svojim djelovanjem doprinijeli u razvoju odnosa Republike Crne Gore i Republike Hrvatske.

(cjeloviti tekst obraćanja možete pročitati na web stranici Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske)

U ime Matice crnogorske predsjednik **Dragan Radulović** je rekao: "... Među mnogim organizacijama crnogorskog iseljništva Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske zauzima istaknuto mjesto, u prvom redu zbog toga što ste uspjeli svojom djelatnošću da pronađete pravu mjeru odnosa između dvije značajne vrijednosti: biti lojalni i samosvjesni građanin evropske Hrvatske, životno zainteresovan za njen demokratski razvoj i opšte dobro, a u isto vrijeme ponosno baštiniti crnogorski nacionalni i kulturni identitet i stvaralački mu doprinositi. Delikatna je ravnoteža u pitanju, a mudrosti osnivača i čelnika Nacionalne zajednice treba odati priznanje što je nikada nijesu ugrozili. Volio bih kada bi se za Vašim primjerom povele i druge organizacije crnogorskih iseljenika u regionu, ali i nacionalne organizacije naroda koji žive u Crnoj Gori..." Zaključujući: "... Mnogo toga smo napravili zajedno, i još ćemo mnogo toga napraviti. Tamo gdje postoji ljudsko razumijevanje, usmjerenost zajedničkom cilju, otvorenost i dijalog – sve što je dobro i lijepo postaje moguće i ostvarivo. U ime budućih poduhvata, još jednom Vam čestitam jubilej, i najtoplije Vas pozdravljam.

(cjeloviti tekst obraćanja možete pročitati na web stranici Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske)

Izaslanik gradonačelnika Grada Zagreba **Slavko Kojić** je istakao da su kontakti i suradnja NZCH i Crnogoraca a u Zagrebu čelnim ljudima Grada Zagreba i s njim osobno uveliko prerasli u prijateljske, naglašavajući da je i on sam bio sudionikom osnivačke Skupštine NZCH 1991. godine zbog svog poznanstva s prof. emer. Veselinom Agom Simovićem. "...NZCH i Crnogorci u Zagrebu su prepoznati i uživaju izuzetan ugled, a kvaliteta njihovih programa je omogućila kontinuitet i garantira i slijedeće godišnjice TRIDESET, ČETRDESET... GODINA"

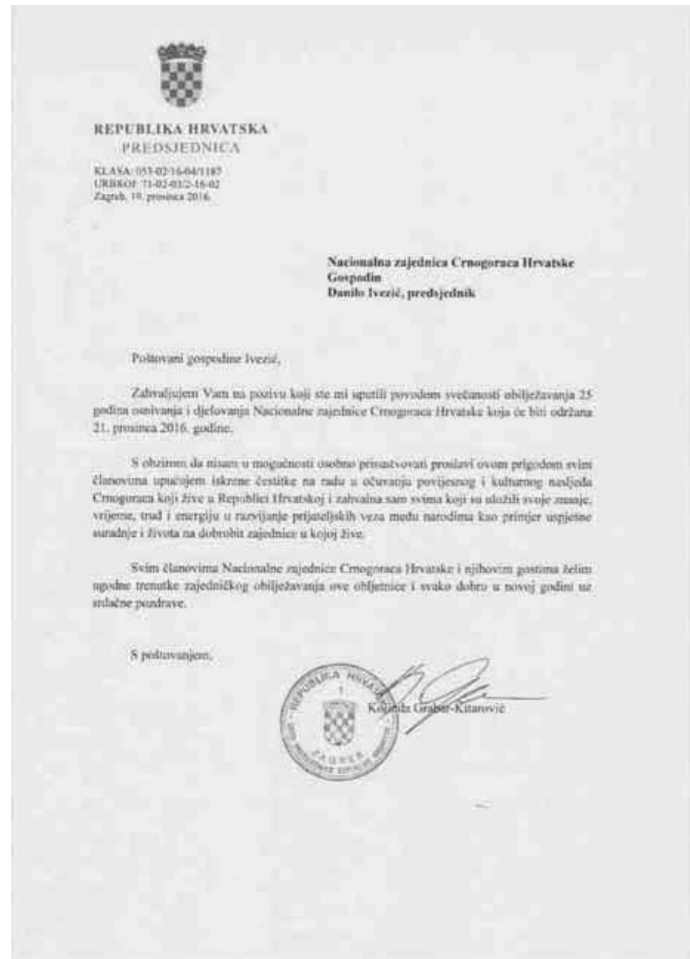
Brojni pojedinci institucije i udruženja uputili su čestitke Nacionalnoj zajednici Crnogoraca Hrvatske u povodu velike godišnjice. Treba li reći da čestitke od političkih institucija Crne Gore nijesu došle iako su uredno pozvani.

ČESTITKA I ISPRIKA PREDSJEDNICE REPUBLIKE HRVATSKE KOLINDE GRABAR KITAROVIĆ

U ime Savza udruženja Crnogoraca Srbije i Udruženja Crnogoraca Beograda Boro Mrvaljević uputio je čestitku slijedećeg sadržaja:

Poštovani prijatelji,

Samo Zajednice poput vaše, bez obzira na razna iskušenja, opstaju u svojoj plemenitoj nameri nacionalnog i kulturnog stvaranja i prosvjećivanja. Nacionalna Zajednica Crnogoraca Hrvatske to afirmiše od svog postojanja,

stalnim nastojanjem da najpozitivnije utiče na prosperitet crnogorske zajednice kako u Hrvatskoj tako i šire.

To vam je omogućilo da sa ponosom možemo da kažemo da ste primer za poštovanje u iseljeničkim organizacijama.

U želji da nastavite sa takvim radom, uz žaljenje što nijesmo u mogućnosti da prisustvujemo svečanom činu, iskreno čestitamo jubilej 25 godina postojanja.

U drugom dijelu svečanosti, Koncertu, nastupili su Zbor "Montenegro" Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" Zagreb s izvanrednom interpretacijom tri pjesme, i poznati gitaristički duo iz Crne Gore Srđan Bulatović i Darko Nikčević, na prvom koncertu nakon njihovog onog u Carnegie Hallu u New Yorku i oduševili prisutne, koji su ih ispratili dugotrajnim aplauzom, na svečanosti za pamćenje po jednodušnoj ocjeni prisutnih u Muzeju Mimara 21. 12. 2016.

PROGRAM KONCERTA U POVODU

25 GODINA NZCH

21. 12. 2016. Muzej Mimara, Zagreb

ZBOR „MONTENEGRO“

Čobanine, lijepa девојко

(narodna)

Primorkinja konja jaše

(narodna)

Odlazak

(Autor Arsen Dedić na stihove Tina Ujevića)

GUITAR DUO

SRĐAN BULATOVIĆ & DARKO NIKČEVIĆ

S. Bulatovic: Jos ne svice

D. Nikcevic: Vrsuta

S. Bulatovic: Pod gorom

D. Nikcevic: Dunja

D. Nikcevic: Snovi

S. Bulatovic: Balkan

D. Nikcevic: Orijent

S. Bulatovic: Fuzija

D. Nikcevic: Slavlje

S. Bulatovic: Slavic perpetuum mobile

S. Bulatovic, D. Nikcevic: Poljem se vija

D. Nikcevic: Supernova

S. Bulatovic: Poskoci

DAN KOORDINACIJE VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA GRADA ZAGREBA

Slavica Šarović

Izvrstan glazbeni program je ono po čemu će uzvanici pamtili proslavu Dana Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba održanu 4. prosinca 2016. u Maloj dvorani KD Vatroslava Lisinskoga. Na tom su se događaju okupili brojni predstavnici nacionalnih manjina, a neki od njih sudjelovali su u odlično organiziranom i bogatom kulturno-umjetničkom programu.

Nakon prigodnog obraćanja okupljenima Dušan Mišković, predsjednik Koordinacije, je naglasio da su za svoj Dan ciljano odabrali 10. prosinca kad se obilježava i Dan ljudskih prava. Aleksandar Tolnauer, predsjednik Savjeta nacionalnih manjina Vlade RH, je zahvalio na dobroj suradnji kroz ukazivanje na probleme i konstruktivno rješavanje istih.

Gradonačelnik Zagreba Milan Bandić je izrazio veliko zadovoljstvo dobrom suradnjom s manjinama kazavši da su one njegov najveći projekt u 17-godišnjem gradonačelničkom mandatu. Bandić je izjavio da je Zagreb grad s najviše podignutom ljestvicom poštivanja multikulturalnosti i multietičnosti.

U zabavnom dijelu programa, koji je vodila Karmela Vukov Colić, nastupili su glazbenici manjina izvodeći nacionalne pjesme. Bošnjake je predstavio ženski pjevački zbor Bulbuli s voditeljem Ismetom Kurtovićem. Brojnu publiku Bulbulice su oduševile sevdalinkama "Kad je podoh na Bembašu", "Jutros mi je ruža procvjetala", "Oj djevojko Đido moja" i drugima.

Akademski glazbenici; profesor udaraljki Goran Gorše i gitarist Berislav Cerinski su predstavili slovensku man-

jinu, a Albansko kulturno društvo "Shkendija" je izvelo tri šansone. Nakon izvedbe "Samo jednom se ljubi", hita Ive Robića, publika je pozdravila izvođače burnim i dugotrajnim pljeskom. Pijanistica Lucija Bašić predstavljala je Mađare i oduševila ljubitelje klasične glazbe, a Židove je predstavio Jewsers klezmer sastav osnovan prije 14 godina u okviru Židovske općine Zagreb. Tu glazbenu skupinu čine četiri mlada akademski obrazovana glazbenika koja kombiniraju razne glazbene stilove u vlastiti izričaj, a posve su neobični i inovativni za ovo, ali i šire podneblje. Jewsers klezmer sastav je nastupio na brojnim glazbenim događajima, između ostalog i na Dubrovačkim ljetnim igrama. No na proslavi su zapjevali i najmlađi; zbor OŠ Ljubljanića, a učenici polaznici nastave materinskog jezika po modelu C su na kraju programa izveli najzagrebačkiju pjesmu "Tebi grade moj" što je publika nagradila velikim pljeskom. Najprije su recitali po kiticu pjesme na jeziku manjine, a potom cijelu otpjevali na hrvatskom jeziku.

Među uzvanicima su bili veleposlanica Slovenije u RH dr. sc. Smiljana Knez, Renata Paškalić, veleposlanica BiH u RH, te još neki predstavnici diplomatskog zbora. Osim gradonačelnika Bandića, Grad Zagreb su predstavljali Elizabeta Knorr, pomoćnica pročelnika Sektora za promicanje ljudskih prava, civilno društvo i nacionalne manjine, Željko Zaninović, voditelj Službe za nacionalne manjine, Gzim Redžepi, zamjenik pročelnice Gradskog ureda za zdravstvo, Vesna Sudar, potpredsjednica Gradske skupštine Grada Zagreba, i Dan Špicer, predsjednik Odbora za nacionalne manjine GSGZ, te mnogi drugi poznati Zagrepčani.

Na proslavi su bili i svi predsjednici vijeća i predstavnici nacionalnih manjina Grada Zagreba, među ostalim; Zoltan Balaž Piri, predsjednik Vijeća mađarske nacionalne manjine Grada Zagreba, tajnik Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba, i predsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika mađarske nacionalne manjine Hrvatske, Harun Omerbašić, predsjednik Vijeća bošnjačke nacionalne manjine Grada Zagreba, i predsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika bošnjačke nacionalne manjine Hrvatske, Šuip Ziberi, predsjednik Vijeća albanske nacionalne manjine Grada Zagreba, Raško Ivanov, predstavnik bugarske nacionalne manjine Grada Zagreba, i predsjednik Nacionalne zajednice Bugara u RH, te ostali.

Proslavu je organizirala Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba.

NIKOLI MIŠKOVIĆU DRŽAVNA NAGRADA ZA ZNANOST

Izvor: www.nacionalne-manjine.info

“Za značajno znanstveno dostignuće u području tehničkih znanosti za istraživanje kooperativnog upravljanja i interakcije čovjek – robot u robotici”- stoji u obrazloženju dodjele DRŽAVNE NAGRADE ZA ZNANOST koja je na svečanosti u Hrvatskom saboru u četvrtak 29. 12. 2016. uručena izv.prof.dr.sc. NIKOLI MIŠKOVIĆU.

Nagrada se dodjeljuje za iznimno važna dostignuća u znanstvenoistraživačkoj djelatnosti, za proširenje znanstvenih spoznaja i za znanstvena ostvarenja u primjeni rezultata znanstvenoistraživačkog rada, koja su postigli znanstvenici, istraživači i znanstveni novaci. Prema odluci koju je donio Odbor za podjelu državnih nagrada za znanost Hrvatskoga sabora za ukupno je 29 nagrađenih, a nagrade su im ovom prigodom uručili predsjednik Hrvatskoga sabora i predsjed-

nik Odbora za podjelu državnih nagrada za znanost Božo Petrov te ministar znanosti i obrazovanja Pavo Barišić.

Ovom nagradom je Nikola Mišković još jednom potvrdio svoj izniman znanstveni rad i svoje mjesto među vodećim znanstvenicima u RH i svjetskoj znanstvenoj zajednici.

Prije tri godine Nikola je dobio nagradu za najboljeg mladog znanstvenika (do 30 godina) u Republici Hrvatskoj a sredinom 2016. izabran je u status IZVANREDNOG PROFESORA na FER-u. Voditelj je tima mladih znanstvenika u projektu CADDY kao prvi FP7-ICT STREP projekt kojeg koordinira hrvatski partner.

NIKOLA MIŠKOVIĆ je član Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba.

PRIZANJA MEDIJSKIM KUĆAMA I POJEDINCIMA

Slavica Šarović

Svečana dodjela zahvalnica koje je Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba dodijelila najzaslužnijoj medijskoj kući, novinaru i fotografu u praćenju manjinskih događanja u Zagrebu održana je **13. prosinca 2106.** u palači Dverce.

Zahvalnice su dobili; emisija **Prizma**, **HTV**, novinarka **Leonarda Luijć**, **Jabuka TV**, i **Toni Hnojčik**, fotograf i urednik fotografije portala www.nacionalnemanjinehr.com.

U ime Koordinacije nazočnima se obratio Dušan Mišković, predsjednik, a u ime Grada Zagreba gradonačelnik Milan Bandić.

-Ponosan sam na suradnju s nacionalnim manjinama, to je jedan od najvećih uspjeha u mojem 17-ogodišnjem mandatu. U ovom slučaju ne radi se o nacionalnim manjinama nego o nacionalnim zajednicama koje zajedno žive – rekao je Bandić.

Dodjeli zahvalnica nazočili su predstavnici Grada Zagreba; Elizabeta Knorr, pomoćnica pročelnika Sektora za promicanje ljudskih prava, civilno društvo i nacionalne manjine, Željko Zaninović, voditelj Službe za nacionalne manjine, kojemu je Koordinacija darovala umjetničku sliku te tako zahvalila na dugogodišnjoj suradnji, i Davor Denkovski, savjetnik u Uredu gradonačelnika.

Koordinacija je na ovaj način zahvalila na medijskom praćenju rada udruga, vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba i na uspješnoj suradnji ostvorenoj tijekom ove godine.

SEMINAR U ORGANIZACIJI SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINJE RH

Izvor: www.nacionalne-manjine.info

U Zagrebu je 28. studenoga u Domu Hrvatskog novinarskog društva održan edukativni seminar o primjeni novih Kriterija financiranja i ugovaranja programa kulturne autonomije nacionalnih manjina i metodologije praćenja i vrednovanja provedbe financiranih programa.

Na seminaru u organizaciji Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske prisustvovalo je 150 predstavnika udruga i ustanova nacionalnih manjina čiji se programi kulturne autonomije sufinanciraju sredstvima Državnog proračuna putem Savjeta.

Seminar je otvorio predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske Aleksandar Tolnauer, te upoznao i informirao sudionike seminara o novim Kriterijima financiranja i ugovaranja programa kulturne autonomije nacionalnih manjina i metodologiji praćenja i vrednovanja provedbe financijskih programa usvojenih na sjednici Savjeta za nacionalne manjine 10. studenog 2016. godine.

U svom izlaganju predsjednik Savjeta istaknuo je da su i dosadašnji Kriteriji i Metodologija bili prilagođeni standardima financiranja civilnog društva u Europskoj uniji, a

novim su aktom na jednom mjestu utvrđene pretpostavke koje udruge i ustanove nacionalnih manjina trebaju ispunjavati pri zahtjevu za dodjelu potpore iz Državnog proračuna, a čime je osigurano ujednačeno izvještavanje o utrošku sredstava.

Hajdica Filipčić, voditeljica Odjela za neprofitno računovodstvo i izvještavanje Službe za državno računovodstvo i računovodstvo neprofitnih organizacija Ministarstva financija, izložila je sudionicima relevantne podatke vezane uz vođenje dokumentacije o namjenskom utrošku proračunskih sredstava, mjere kontrola i standarde koji će se primjenjivati na neprofitne organizacije.

Zamjenik predstojnika Stručne službe Savjeta Tibor Varga predstavio je novine propisane novim Kriterijima koje se odnose na kriterije financiranja i ugovaranja programa, kriterije za pojedine vrste programa i maksimalne iznose utroška sredstava prema vrsti troškova za pojedine programe, a koje je Savjet propisao slijedeći preporuke i smjernice revizijskih tijela.

SERGEJ ČETKOVIĆ ODUŠEVIO PREPUNI LISINSKI

Sergej Četković održao je koncert za pamćenje pred Zagrebačkom publikom koja se okupila u koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog 5. studenoga 2016. godine. Njegov koncert je rasprodan tjendima unaprijed pa je pjevač Zagrepčanima podario još jedan koncert 12. studenog.

Dvorana ispunjena do posljednjeg mjesta zračila je ljubavlju koju je Sergej otpjevao u narednih nekoliko pjesama. Sve je spremno za pjevačev ponovni spektakl!

Već nakon prvih taktova pjesme "Moj svijet" bilo je jasno da publika neće ostati ravnodušna. U prepunom Lisinskom nedostajalo je mjesta pa je Sergej ponudio svoje na pozornici i otpjevao sljedeću pjesmu s obožavateljicama na pozornici.

Do kraja koncerta nizali su se blokovi i priče velikih hitova poput "Dva minuta", "Korov", ali i novi hit "Nek te ljubav dočeka" koji je objavio prošlog mjeseca.

KONCERT MARINKA PAVIĆEVIĆA U ZAGREBU

PJESME SU MU DIO DUŠE...

Slavica Šarović

Koncert Marinka Pavićevića "Korota i suša", održan **4. studenog 2016.** u Zagrebačkom kazalištu lutaka, mogao bi biti nazvan i 'Ljubav za ljubav' jer taj crnogorski kantautor stvara iz ljubavi, živi ljubav i dijeli ljubav, na pozornici i izvan nje. Pavićević je na glazbenoj sceni četrdeset godina, a ovo mu je prvi nastup u Zagrebu što je ostvarenje njegova sna. Oduvijek je, naime, želio nastupiti pred zagrebačkom publikom. Na vrlo emotivnom koncertu otvorio je dušu pred publikom koja je primila te tanane vibracije, koje su uzajamno titrale stapajući izvođača i publiku u jedno biće uronjeno u univerzalnu ljepotu i snagu ljubavi, onakvu za kojom mnogi cijeli život tragaju, a nikad je ne osjete iako im je blizu.

Pavićević je koncert započeo stihovima: "Može slavu prestati da pjeva, možda nekad i presuši more, ali ljubav umrijeti neće, niti ime moje Crne Gore..." Ovi stihovi su dio pjesme "Korota i suša", Pavićevićeva životnog djela. Književni kritičari tvrde da se radi o pjesmi koja se pjeva, koja se ne može zaboraviti, koja je postala neraskidivi dio crnogorske duše, koja je za mnoge himna Akade-

mik Čedo Vuković je za tu pjesmu izjavio da nitko nikad ništa ljepše nije napisao o Crnoj Gori. Osim ljubavi prema domovini, Pavićević pjeva o ljubavi prema majci i čovjeku općenito. Pavićević je kao kantautor, šansonjer, pjesnik i skladatelj već četrdeset godina na crnogorskoj glazbenoj sceni; ali i slikar, glazbeni urednik, voditelj.... Rođen je 1957. u Nikšiću, diplomirao je slikarstvo na Višoj pedagoškoj akademiji, a živi i stvara u Podgorici. Godinama je bio glazbeni urednik na RTV CG, te urednik i voditelj u Noćnom programu Radija Crne Gore. Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja, te sudionik brojnih festivala.

Marinkove stihove govorila je Milanka Bulatović.

Koncert je održan u okviru programa Dani crnogorske kulture 2016., a organizirali su ga **Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb** uz potporu **Savjeta za nacionalne manjine RH**.

VEČER S MAJOM PERFILJEVOM - OD BOKELJSKE NOĆI DO NAŠIH DANA

Ovogodišnja pjesničko-muzička večer održana je **14.11.2016.** godine u, na žalost, odsustvu Maje Perfiljeve. I izvođači i publika željeli su održavanjem koncerta poslati Maji želje za brzim ozdravljenjem.

Prepuna dvorana muzeja Mimara sa ganućem i pjevanjem pozdravila je sve izvođače, koji su izveli svoje skladbe na stihove Maje Perfiljeve, što je i bit ovakvih večeri, a i neke svoje kompozicije.

Pjevački zbor „Montenegro“ Zagreb uvodno je izveo antologijsku „**Bokeljsku noć**“, a posebno što se „Bokeljska noć“ našla među 14 nematerijalnih kulturnih dobara Crne Gore, čiji je neizostavni dio i pjesma na Majine stihove, za koju mnogi misle da je narodna pjesma, nepoznata toga autora.

Program je vodila **Milanka Bulatović** i predstavila mlade i malo mlade izvođače:

Crnogorske mlade umjetnike predstavio je svestrani Podgoričanin, **MARKO PRENTIĆ**: kantautor, gitarist i vokal. Izveo je svoju kompoziciju na Majine stihove: „Okus pelina“. Nema bojazni da su Majini ljubavni stihovi inspiracija svim generacijama umjetnika.

Bila je to posebna izvedba, moderna, sa prepuno emocija koje su se prenijele na sve prisutne.

Također svestrani Dubrovčanin, **TIBOR KARAMEHMEDOVIĆ**: kantautor, gitarist, vokal, izveo je svoju kompoziciju na Majine stihove: „Ako te ikada sretnem“ i osebujnom, energičnom izvedbom izazvao ogroman pljesak prisutnih.

Milanka Bulatović govorila je potom Majine stihove: „Balada o mladiću i ruži-mome ocu“ i „Sanjam“.

VESNA PISAROVIĆ, kantautorica i vokalna solistica, uz pratnju **MARIJA IGRECA** na gitari i **MLADENA BARAKOVIĆA** na kontrabasu, izvela, u džez obradi, nekoliko vječnih pjesama sa Majinim stihovima. Cijela dvorana pjevala je, između ostaloga, vrhunsku izvedbu „Sanjam“. Pozdravljena je sa velikim oduševljenjem i pljeskom, a objavila je i svoj novi CD sa obradama pjesama na Majine stihove.

Bila je to divna večer sa vječnom porukom da je ljubav ono što nas pokreće i čini smisao života. Nastavljamo do godine, sa Majom, naravno!

DRUŠTVO CRNOGORACA I PRIJATELJA CRNE GORE BUJŠTINA UMAG

Milanka Marić

Ovogodišnji Dani crnogorske kulture na Bujštini u organizaciji našega Društva doživljeni su kod članova i građanstva uopće, kao veoma uspješni i atraktivni kulturni događaji.

Započeli smo koncertom kantautora i pjesnika Marinka Pavićevića u kazališnoj dvorani Pučkog otvorenog učilišta Buje 7.11.2016.g.

Slijedila je izložba "Nematerijalna kulturna dobra Crne Gore" održana u Galeriji art@Room

Također u Bujama od 21. do 25.11.2016. Oba događaja su izuzetno dobro posjećena i popraćena dnevnim tiskom.

Filmovi po scenariju Mirka Kovača prikazani su u Gradskoj knjižnici Umag 1., 2. i 3.12.2016.

Prije svake projekcije dat je ukratko osvrt na značaj filma, a posebno je prvu večer moderirao Neven Ušumović, ravnatelj Gradske knjižnice, s dužim osvrtom na život i književno stvaralaštvo Mirka Kovača. "Kao da smo imali i veće poezije" rekli su nam zadovoljni posjetitelji. Prikazani su filmovi "Lisice", "Okupacija u 26 slika" i "Noć od paučine".

Izložba "Zvanične čestitke Nikoli I povodom jubilarne svečanosti 1910.g" uklopljena je u program tradicionalne manifestacije "Crnogorski sjednik" 11.12.2016.

U Caffe galeriji POU-a "Ante Babić" Umag, 17.11.2012. otvorena je izložba Branislava Kladnika "Poniranje" novim ciklusom slika u kojima svoje emocije i doživljaje iznosi apstraktnim slikama.

DANI CRNOGORSKE KULTURE I TRADICIONALNI CRNOGORSKI SJEDNIK

Milanka Marić

"Poštovani posjetitelji, dragi prijatelji dobro nam došli.

Cari amici buona sera e bevenuti.

Srdačno vas sve pozdravljam i zahvaljujem na dolasku a posebno pozdravljam: Zamjenika gradonačelnika gosp. Niku Čančarevića, Goranku Marković, voditeljicu društva djelatnosti Državne uprave Istarske županije za područje Bujštine, prenosim ispriku gosp. Giuseppine Rajko zamjenice župana zbog nemogućnosti prisustva, Branku Rožman-preds. ZC Istarske županije, Mirka Ščepanovića i sve prijatelje iz ZC Pula, pozdravljam predstavnike Zajenica talijanske, albanske, mađarske, bošnjačke i slovenske nacionalne manjine, predstavnike Matice hrvatske ogranak Buje, i sve vas dragi posjetitelji.

Večerašnjim druženjem želimo vam prenijeti djelić bogate crnogorske povijesti, kroz prezentiranje izložbe

"Zvanične čestitke Nikoli I povodom jubilarnih svečanosti 1910. godine", kojom i završavamo ovogodišnje Dane crnogorske kulture 2016, u kojima smo obilježili tisuću godina državnosti Crne Gore, 100 godina Mojškovačke bitke i 10 godina Nezavisnosti Crne Gore.

Nakon toga pripremili smo vam prigodni program za naš, već tradicionalni treći Šednik, u kojem sudjeluju članovi našega Društva, gosti društva "Peroj1657" Peroj, članovi zajednice Crnogoraca i prijatelja CG Pula i Slovenski kulturno društvo "Ajda" Umag- naši prijatelji i suradnici.

Budući nam je ovo i posljednja manifestacija ove godine, dozvolite mi da posebno istaknem i zahvalim se našim partnerima i suradnicima u realizaciji programa; Zajednici Talijana Umag, Gradske knjižnice Umag, POU Umag i Buje, a posebno Gradu Umagu i Nacionalnoj zajednici Crnogoraca RH i Savjetu za nacionalne manjine na podršci i financijskoj potpori.

Hvala svim članovima Društva na pomoći i suradnji, posebno bračnom paru Medojević, te Emilu i Sanji. Hvala svim članicama koje su se uključile u spravljanju delicija koje ćete i vi, dragi posjetitelji osjetiti nakon programa. A osobitu zahvalnost za djelovanje ove i ostalih zajednica u Hrvatskoj i njihov doprinos sredinama u kojima djeluju, želim izraziti našem prvom predsjedniku Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, nažalost nedavno preminulom doktoru znanosti Radomiru Pavićeviću. On nas je učio da ne smijemo biti sami sebi svrha, nego svoj rad prezentirati zajednici u kojoj živimo i doprinositi ljepoti življenja i upznavanja kultura i tradicije.

I ova izložba, iako je dokumentarnog karaktera, ima poseban značaj i kulturološki doprinos tradiciji i povijesti crnogorskog naroda.

Večerašnja izložba prikazuje nam jedan veoma značajan događaj u povijesti crnogorskog naroda. Proslava 50-te godišnjice vladavine kralja Nikole I Petrovića Njegoša i proglašenje Crne Gore za kraljevinu, doprinijelo je njen-

om jačanju u međunarodnim odnosima i odredilo budući razvoj.

Bio je to događaj koji je izazvao divljenje kod svih tadašnjih careva, kraljeva, predsjednika država, ali i brojnih umjetnika, znanstvenika koji su to iskazali svojim čestitkama i prisustvom činu proglašenja. Ujedno se slavila i 50-ta godišnjica braka Kralja Nikole i Kraljice Milene, a svečanost je uveličana dolaskom visokih gostiju sa svih europskih dvorova na Cetinje.

Opširnije možete pročitati u Katalogu izložbe, a ja vam želim samo naglasiti riječi kralja izgovorene povodom proglašenja: "...*Duboki su temelji ovoj obnovljenoj Kraljevini našoj. Oni silaze do nekadašnjih zetskih Kraljeva Vojislava, Mihaila i Bodina. Vrijeme je rušilo samo ono, što je nad zemljom bilo, ali što je izidano bilo u njoj i što je usađeno bilo u srcima slobodnih gorštaka ovih planina, to nijedan silnik, koji je na našu Otadžbinu nasrtao, nije mogao porušiti. Na tome dubokom temelju počeli smo mi zidati, i danas evo staroga Kraljevstva našeg opet da blista pod suncem nebeskim.*"; i s još nekoliko riječi prikazati lik i djelo Kralja Nikole, jedne izuzetno važne osobe u povijesti Crne Gore.

Nikola I. Petrović, sedmi i posljednji državni poglavar iz crnogorske dinastije Njegoš. Na prijestolju Crne Gore bio je od 1860. do 1921. godine. Bio je knjaz, a do 1910., kada je Crna Gora proglašena Kraljevinom, Nikola I Petrović postao je kralj. Za Crnogorce je ostao neprikosnoveni Gospodar, plemenit i hrabar državnik, vojskovođa, nježan suprug Kraljici Mileni i otac devet kćeri princeza; Zorke, Milice, Stane, Marice, Jelene, Ane, Sofije (+), Ksenije i Vjere, i tri sina prinčeva: Mirka, Petra i Danila. Bio je jedna od najmarkantnijih ličnosti Crne Gore, a također i književnik, koji je pisao rodoljubne pjesme, epove, a najpoznatiji mu je dramski tekst "Balkanska carica" često izvođenja na kazališnim daskama bivše države.

Nekoliko stihova njegove pjesme "MORU" govore o

njegovom domoljublju:

"Pozdravljam te, sinje more, o livado tečna, ravna
ti velika prostorijo, željo naša preodavna.

Budi moje, brodova ti, i mučenih pomoraca,
i lijepog plavetnila, što ti ozgo nebo baca.

Budi moje, more plavo, i uz kamen moj pjenuši,

Dok je svjetla, dok je ljudi, dok te sunce ne isuši"
(18, 12, 1877)

Pod njegovom je upravom crnogorska država 13. srpnja 1878. na Berlinskom kongresu dobila međunarodno priznanje i diplomatskim putem tada silno uvećala svoj teritorij i izbila na Jadransko more - Crnogorsko primorje.

Reformirao je državnu upravu, ustanovio Ministarski savjet, modernizirao Crnogorsku vojsku, postavio temelj pravnom sustavu, otvorio vrata inozemnim investiranjima.

Godine 1905. Nikola I. donosi Ustav Knjaževine Crne Gore nakon čega je i sazvana Crnogorska narodna skupština.

Bio je uspješni vojskovođa tijekom balkanskih ratova 1912. i 1913. godine, ali ne i u Prvom svjetskom ratu kada je Kraljevina Crna Gora pružila hrabar otpor austro-ugarskoj invaziji, no morala je siječnja 1916. kapitulirati - čuvema Mojškovačka bitka.

Godine 1918., Crna Gora gubi suverenitet i 1921. kralj Nikola je abdicirao sa prijestola i sklonio se u Francusku gdje i umire. Nikada se nije pomirio da se neće vratiti u Crnu Goru, za kojom je do smrti patio. Svojoj obitelji je govorio: "...*Ako umrem u inostranstvu, za vrijeme izbjeglištva, neka bude opijelo sa sprovodom izvršeno prema propisima naše crkve, i neka moje tijelo bude položeno netaknuto u privremenu grobnicu, dok moji posmrtni ostaci ne budu mogli biti preneseni u našu dragu otadžbi-*

nu i tamo sahranjeni...".

Nikola I. je umro izoliran u emigraciji, a pokopan je u ruskoj crkvi u San Remu. Njegova obitelj je i dobila ključeve crkve.

Posmrtni ostaci Kralja Nikole I njegove supruge kraljice Milene Petrović i princeza Vjere i Ksenije, uz sve državničke i crkvene počasti, 1989. vraćeni su i pokopani na Cetinju, u Dvorskoj crkvi na Čipuru.

Nakon ovoga Mulaz Sijarić je uz gusle otpjevao pjesmu "Kralj Nikola na umoru", a Milunka Medojević uz klavirski pratnju himne "Oj svijetla majska zoro" odrecitirala svoju pjesmu "Oltar domovine".

Time smo završili prvi dio programa i uslijedio je program SJEDNIKA.

U programu su nastupili članovi Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Bujština" Umag. Milunka Medojević svojom pjesmom "Sijelo uz ognjište", Elizabeta Zubak također svojom pjesmom "Ja i Crna Gora", te članovi dramsko recitatorske sekcije: Milanka Marić, Željko Vučinić, Filip Alessio i Radovan Medojević s igrokazom "UNUK".

Novak Bošković i Ljubo Kilibarda - članovi Zajednice Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Pula izveli su narodne pjesme uz gusle. Mlađa folklorna grupa Društva Perojskih Crnogoraca "Peroj 1657" Peroj izveli splet crnogorskih kola pod nazivom "Tita, tita loboda", a onda je pjevački zbor Slovenskog kulturnog društva "Ajda" izveo tri slovenske narodne pjesme. Prekrasnom izvedbom dvije kompozicije na klaviru Filip Alessio je završio službeni dio programa kroz koji je Sanja Bosnić sjajnim humorističkim upadicama vodila i doprinijela zadovoljstvu brojne publike.

Uslijedilo je druženje uz delicije koje su sačinile vrijedne članice Društva - od kruha, pogača, pita, zeljanika do istarske nadeve, hobotnica i brojnih kolača.

CRNOGORCI OBILJEŽILI STOTU GODIŠNJICU MOJKOVAČKE BITKE

Dušan Roganović

17. decembra 2016. u Crnogorskom domu u Puli, Držičeva 4, u organizaciji Zajednice Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Istarske županije i uz pomoć Istarske županije svečano je obilježena najznačajnija bitka u burnoj historiji Crne Gore MOJKOVAČKA BITKA, a koje su posljedice imale značaja za formiranje i održavanje crnogorske države i državnosti Crne Gore. Mojkovska bitka je najsvjetlija bitka koju su Crnogorci vodili za svoj opstanak, za svoju čast i svoj ponos. Historija je bila nemilosrdna prema Crnoj Gori i njezinoj državnosti tako da je Crna Gora od svoj osnutka prije tisuću godina preko priznavanja crnogorske državnosti Berlinskim kongresom od strane velikih europskih i svjetskih sila kad je postala jedna od četrnaest europskih država. Mojkovskom bitkom Crna Gora je uz velike gubitke i napore pobijedila veliku i nadmoćnu i suvremeno naoružanu Austrougarsku monarhiju i osigurala povlačenje (bijeg srpskih vlasti skupa sa vojskom) na jug preko Albanije prema Grčkoj i nažalost izgubila svoju državnost istom bitkom jer je izbjeglička vlada stvorila novu državu bez Crne Gore.

Predsjednica Zajednice Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Istarske županije gospođa Branka Rožman pozdravljajući skup i zažalivši Crnogorkama, Crnogorcima i prijateljima Crne Gore i uzvanicima ugodan boravak u našem uvijek otvorenom domu.

Gospođa Rožman napomenula je da je ovo godina veoma značajnih godišnjica za crnogorsku državu (hiljadu godina državnosti, 100 godina Mojkovske bitke, 10 godina referenduma o samostalnosti Crne Gore) ovo je bilo veoma važno jer je Crna Gora postala članicom Ujedinjenih naroda, potpisala pristupnicu sa NATO i došla do kraja pregovora za prijem u Europsku uniju. Gospođa Rožman nadalje je govorila o značaju Mojkovske bitke i posljedicama koje su nastale nakon gubljenja Crnogorske državnosti.

Napomenula je da su Crnogorci svojom čašću i junaštvom skoro goloruki uspjeli pobijediti i zaustaviti ondašnju vellesilu u njezinom daljenjem napredovanju.

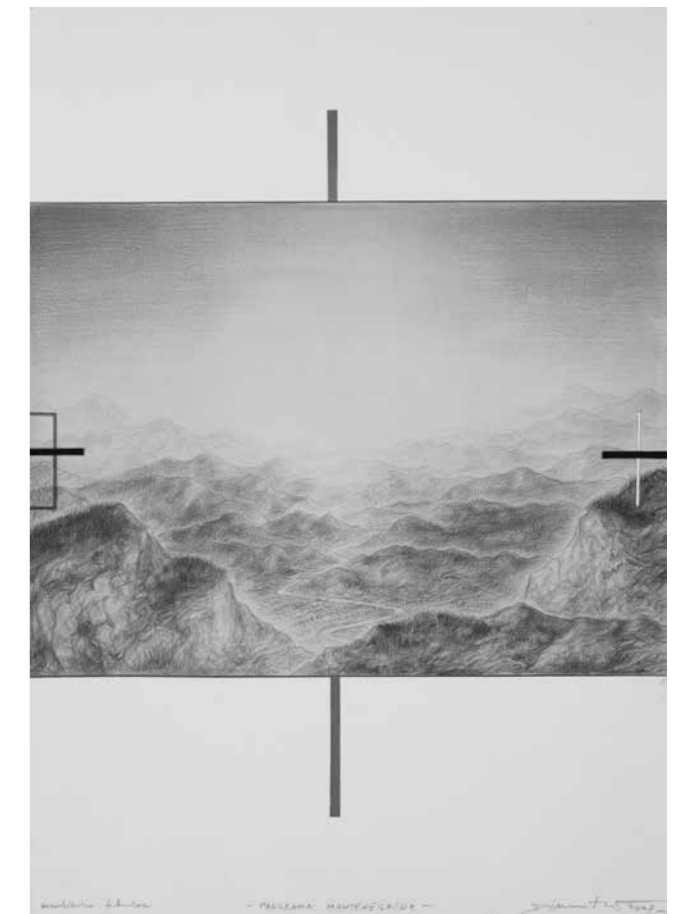
Gospođica Andrea Belević, voditeljica programa nadahnuto je govorila o Mojkovskoj bitki, uvjetima pod kojima su borili se, ginuli i stradavali Crnogorci braneći svoju čast i Mojkovac i omogućili odstupnicu onima koji nisu imali hrabrosti da se bore. Navela je kao primjer mišljenje o Mojkovskoj bitci i Crnogorcima pukovnika Richera: „bio sam u svojstvu Austrougarskog oficira na Ruskom frontu (Karpati) i na Talijanskom frontu (Soča) sve te borbe na mogu se usporediti sa bitkom na Mojkovcu. Hrabrost Crnogorskog vojnika nema primjera u povijest ratovanja ni kod jedne druge vojske. Bilo je dana kada su pojedini položaji nekoliko puta jurišima prelazili iz jednih u druge ruke. Tu ste mogli vidjeti Crnogorskog vojnika koji goloruk nalijeće na bajonet neprijatelja. Ta malobrojna, uz to primitivno naoružana Crnogorska vojska, zadržala je na Mojkovskom terenu daleko brojniju, uz to moderno naoružanu Austrijsku vojsku. Svaka stopa zemlje zalivena je njenom vlastitom i njoj neprijateljskom krvlju. I svaki kvadratni metar zemlje bio je pokriven svojim i neprijateljskim leševima“.

Gospođica Andrea Belević je pozvala gospodina Novaka Belevića da recitira pjesme o Mojkovcu i gospodina Novaka Boškovića guslara da uz njegovu pomoć recitira i pročita nekoliko pjesama posvećenih Mojkovcu i Crnoj Gori.

Nakon toga su članovi gostujućeg KUD-a Sveti Kiril i Metoda Makedonske zajednice Pula otpjevali nekoliko makedonskih pjesama uz instrumentalnu pratnju.

Nakon završenog programa uzvanici su, po običaju, nastavili druženje uz pjesmu, piće i zakusku.

Prkosna Crna Goro,
Zor kolijevko,
Zorna pjesmo,
Nepresušno vrelo,
Njedrila si,
Ljude i junake,
Gazili te i palili,
Kao ničiju,
A ti nicala.
Svjetlost bratske ljubavi
Što iskova Mojkovska vrata,
Opija
I siječe uzdignuto
Iznad podviga
I grobova
Dok teče
Tara.

20. JUBILARNA ETNO SMOTRA - DANI NACIONALNIH MANJINA U RIJECI

Jubilarna 20. Etno smotra – Dani nacionalnih manjina u Rijeci pod sloganom *Bogatstvo je živjeti u zajedništvu* započela je Danima otvorenih vrata manjinskih udruga. Kroz bogati program Smotre udrugama nacionalnih manjina koje djeluju u Rijeci omogućeno je da otvore vrata te predstave sugrađanima svoje programske aktivnosti i predstave, odnosno ono u čemu su najbolji. Kulminacija

ove manifestacije svakako je bila u subotu u HKD-u na Sušaku kada se održao World-music koncert kojim je ujedno obilježen i Međunarodni dan glazbe.

Nacionalna zajednica Crnogoraca Rijeka učestvovala je u Danima otvorenih vrata sa koncertom pjevačke skupine „Montenegi“, izložbom slika iz fundusa zajednice, te promocijom knjiga.

WORLD MUSIC KONCERT

World-music koncert otvorio je nastup Udruge sopaca otoka Krka Mantinjada, a glazbu i kulturu nacionalnih manjina koje žive u Rijeci predstavilo je 12 osebujnih glazbenih skupina i glazbenika: Elma Burnić – „princeza sevdaha“ i Hrvoje Hodak, Elena Tomeček Zdjelar, Folk Volk, trio iz Ilirske Bistrice iz Slovenije, Vasko Atanasovski, saksofonist i flautist iz Makedonije, Nataša Tonković Formanti, Boris Denisjuk, profesor harmonike iz Ukrajine, Aleksandra Vojvodić Jovović iz Crne Gore, Bajram Kafu Kinolli iz grupe Gipsy Groove iz Kosova, Alberto Sergi iz Italije te Vrelo, grupa iz Rume iz Srbije.

Izvođače je pratio Etno/jazz orkestar Hrvatske glazbene unije u sastavu: Branimir Gazdik, bubanj, Vedran Ružić, kontrabas i bas gitara, Zvonimir Radišić, električna i akustična gitara, Dorijan Cuculić, klavir te Zoran Majstorović, oud, saz i mandolina, koji je bio i glazbeni producent.

XII BUNDEVIJADA

08. i 09. listopada u organizaciji Turističke zajednice Grada Vrbovskog i ove se godine održala tradicionalna XII. Bundevidjada - izložba autohtono uzgojene hrane i običaja Gorskoga kotara. U bogatom dvodnevnom programu koji će trajati od 10,00 do 19,00 sati moći ćete doživjeti običaje i baštinu Vrbovskog i Gorskog kotara, zabaviti se i opustiti uz nastupe brojnih folklornih društava. Kušati rijetka i nesvakidašnja jela i naravno natjecati se sa svojom bučom u izboru za najtežu, najmanju i najinteresantniju bundevu,

birati naj jelo ili slasticu. I ove godine nezaobilazan dio činiti će mnogi izlagači zdrave hrane, bogata ugostiteljska ponuda i zabava u šatoru. Nacionalna zajednica Crnogoraca sudjelovala je na Bundevidjadi po pozivu poćine Vrbovsko sa pjevačkom skupinom „Montenegri“ Pod stručnim vodstvom maestre Ljubov Judčenko Košmerl Montenegri su otvorili manifestaciju himnom Primorsko – goranske županije, te izvedbom nekoliko izvornih Crnogorskih pjesama.

PROMOCIJA KNJIGE GIACOMA SCOTTIA „CRNA GORA ČEMERNA“

Nacionalna zajednica Crnogoraca sa sjedištem u Rijeci je u sklopu svojeg Programa rada za 2016., organizirala je promociju knjige Giacoma Scottia „Crna Gora Čemerna“ u gradskoj Vijećnici Grada Rijeka u subotu 26.11.2016. Promociji su osim autora učestvovali i gosti iz Crne Gore Slobodan Bato Mirjačić, predsjednik UBNOR i antifašista Nikšića i Dragan Mitov Đurović, generalni sekretar SUBNOR i antifašista Crne Gore. Promociju knjige svojim su nastupom uveličali i članovi pjevačke skupine „Montenegri“ koji su otpjevali dvije pjesme.

DANI CRNOGORSKOG FILMA 2016. U RIJECI

U prostorijama NZC Rijeka, u periodu od 23. - 25.11.2016. održani su „DANI CRNOGORSKOG FILMA“.

Tema ovogodišnjih Dana crnogorskog filma su filmovi po scenariju MIRKA KOVAČA.

Prikazani su filmovi:

LISICE, OKUPACIJA U 26 SLIKA i NOĆ OD PAUČINE.

IZLOŽBA „NEMATERIJALNA BAŠTINA CRNE GORE“ U RIJECI

U sklopu „DANA CRNOGORSKE KULTURE“ u galeriji „Montegrina“ dana 28.11.2016. otvorena je izložba „NEMATERIJALNA BAŠTINA CRNE GORE“. Izložbu je otvorio g-din Nikola Lučić koji je prisutnim kroz izložbi ispričao i prenio svoje znanje o nematerijalnoj baštini Crne Gore. Uz veliko oduševljenje prisutnih o izlaganju g-dina Lučića, prisutnim je i prikazan CD koji je upotpunio ovu prelijepu izložbu.

Crna Gora je prije sedam godina (2009.) ratificirala UNESCO-u Konvenciju o zaštiti nematerijalnog kulturnog nasljeđa i time se pridružila velikom broju zemalja koje su prepoznale vrijednosti svoje nematerijalne kulturne baštine. Godinu kasnije (2010.), donijet je novi Zakon o zaštiti kulturnih dobara koji je odgovarajućim odredbama predvidio i omogućio valorizaciju i zaštitu dobara nematerijalne kulturne baštine Crne Gore. Naredne, 2011. godine formirana je Uprava za zaštitu kulturnih dobara,

a godinu kasnije, realiziran je Projekat evidentiranja nematerijalne kulturne baštine na teritoriji Crne Gore. U posljednjih nekoliko godina formirana je relativno obimna dokumentaciona osnova dobara nematerijalnog kulturnog nasljeđa Crne Gore. Postojeća dokumentacija, zajedno sa novim inicijativama za uspostavljanje zaštite, čini polazište u postupcima utvrđivanja kulturno - historijske vrijednosti naslijeđenih osobnosti i značaja jezika, govora, predanja, usmene književnosti i drugog usmenog izraza, izvodačke umjetnosti, običaja, obreda i svečanosti, znanja ili vještina vezanih za prirodu i svemir, te kulturnih i znamenitih mjesta, ali i tradicionalnih zanata i vještina. Vrijednovanje i zakonsku zaštitu očekuju brojna nematerijalna dobra, a od 2012. do 2016. godine valorizirano je 14 nematerijalnih kulturnih dobara Crne Gore, koja prezentiramo i preporučujemo vašoj pažnji kroz izložbu NEMATERIJALNA KULTURNA DOBRA CRNE GORE

IZLOŽBA „ZVANIČNE ČESTITKE NIKOLI POVODOM JUBILARNIH SVEČANOSTI 1910 GODINE“ PREDSTAVLJENA U RIJECI

U sklopu „DANA CRNOGORSKE KULTURE“ u galeriji „Montenegrina“ otvorena je dana 20.12.2016. izložba „ZVANIČNE ČESTITKE NIKOLI POVODOM JUBILARNIH SVEČANOSTI 1910 GODINE“. Izložbu je otvorio g-din Nikola Lučić .

Do proglašenja Crne Gore za kraljevinu, a knjaza Nikole za kralja došlo je 15. avgusta 1910. godine (po starom kalendaru). Toga dana navršilo se pedeset godina od kada je knjaz Nikola stupio na crnogorski prijesto. Prijedlog da se knjaz Nikola proglasi za kralja, a Crna Gora za kraljevinu, formalno je podnesen Crnogorskoj narodnoj skupštini... Odluka knjaza Nikole da se proglasi za kralja dobila je punu podršku, tako da su novu vladarsku titulu priznale sve evropske države. To se manifestovalo čestitkama svih evropskih suverena i vlada, ličnim prisustvom izaslanika sa većine evropskih dvorova i dolaskom flota velikih sila u slobodne crnogorske vode. Svečanosti povodom proslave pedesetogodišnjice vladavine kralja Nikole i „zlatne svadbe“ kraljevskog para uveličane su dolaskom visokih gostiju i predstavnika gotovo svih evropskih dvorova na Cetinje. Kralju Nikoli su upućeni brojni izrazi poštovanja, odanosti, dobrih želja, zadivljenosti, prijateljstva, privrženosti od strane pojedinaca iz svih društvenih slojeva i skoro svih evropskih zemalja, od uzgajivača pčela, učenika, zanatlija, do istaknutih umjetnika, političara i predstavnika visokog plemstva. Bez obzira na svečarski karakter i prigodu ovih čestitki, u njima je uočljiva izražena crta čovjekoljublja, poštovanja i simpatija prema crnogorskom narodu, a prije svega prema ličnosti crnogorskog suverena. Posebno mjesto, zbog svog značaja, imaju čestitke stranih dvorova i vlada koje su bile

izraz zvaničnog prihvatanja novog međunarodnog statusa Crne Gore i njenog vladara. Njihovi potpisnici su bile najmarkantnije figure tog vremena koje su zapaženim djelovanjem ostavile neizbrisiv trag u istoriji svojih naroda. Iako su pisane diplomatskim jezikom i intonacijom i u skladu sa tadašnjim diplomatskim manirima, u njima provijavaju izrazi duboke naklonosti i simpatija prema Crnoj Gori i kralju Nikoli I. U kulturološkom smislu, čestitke prikazane na ovoj izložbi izuzetno su i raritetno dokumentarno svjedočanstvo o odnosu drugih zemalja, evropskih i svjetskih, prema Crnoj Gori u trenutku njene pune međunarodne afirmacije. Zbog svog dokumentarnog značaja i autentičnosti one predstavljaju najsazetiji presjek o mjestu i ulozi Crne Gore krajem prve decenije XX vijeka. Izložba je pripremljena povodom obilježavanja jubileja desetogodišnjice od obnove crnogorske državnosti. Srđan Pejović (iz kataloga izložbe).

SMOTRA KULTURNOG STVARALAŠTVA NACIONALNIH MANJINA GRADA SPLITA

Povodom Međunarodnog dana ljudskih prava, a pod pokroviteljstvom Grada Splita i Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Splita, 8. decembra 2016. godine u Domu Hrvatske vojske, održana je tradicionalna Smotra kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina Grada Splita.

Na Smotri je po prvi put učestvovao novoosnovani mješoviti pjevački zbor „Crnogorske zore“ Zajednice Crnogoraca Split pod vodstvom maestra Mirka Jankova.

Zbor „Crnogorske zore“ osnovan je u maju 2016. godine sa ciljem očuvanja crnogorske narodne glazbe. Zbor se sastoji od 5 muških i 15 ženskih glasova a odjeća se može prepoznati u crnogorskoj narodnoj nošnji. Prisutni su uživali u pjesmama „Pod onom gorom zelenom“, „Oj devojko đe si ruže brala“, „Pjevaj Maro“ i „Devojko zlatna jabuko“.

Voditelj zbora Mirko Jankov je kao orguljaš i dirigent nastupao u zemlji i inozemstvu (Austrija, Njemačka, Francuska, Italija, Kanada). Godine 2008., zajedno s Ljerkom Očić i Društvom za promicanje orguljske glazbene umjetnosti Franjo Dugan, objavio je zbirku Orguljska baština grada Korčule za što je u ak. god. 2009./2010. nagrađen Rektorskom nagradom. Na polju crkvene glazbe djeluje od 2001., najprije kao zborovoda i orguljaš crkve Gospe od Otoka u Solinu, a od rujna 2012. kao glavni orguljaš konkatedrale sv. Petra apostola u Splitu. Uz orguljanje, pedagoški rad i vođenje zborova (umjetnički je voditelj Vokalista Salone, mješovitoga zbora Kraljica Jelena iz Solina te suvoditelj pjevačkoga zbora crkve sv. Martina u Vranjicu), M. Jankov bavi se i znanstvenim radom te redovito objavljuje članke iz organologije, muzikologije i etnomuzikologije (Tuscu-

lum, Sveta Cecilija, Grove Music Online i dr.). Nastavnik je orgulja, glasovira, povijesti glazbe i polifonije u Srednjoj glazbenoj školi Dr. fra Ivan Glibotić u Imotskom. Jedan je od pokretača Međunarodne ljetne škole za trubu i orgulje u Solinu (2008.) te godišnjeg orguljsko-komornog ciklusa pod nazivom Mali nedjeljni podnevni koncerti na Jordanovcu (2009.). Član je trija Corona (2014.), ansambla u kojemu surađuje sa sopranisticom Jelenom Čilaš i trubačem Ivanom Bralićem.

U višesatnom programu učestvovali su članovi Kulturnog društva Bošnjaka „Preporod“, pjevački zbor Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta“, mješoviti pjevački zbor Slovenskog društva „Triglav“, mješovita pjevačka grupa „Danko Pišta“ Demokratske zajednice Mađara Splitsko-dalmatinske županije, Novi Mađarski kulturni centar, Makedonsko kulturno društvo „Makedonija“, mješoviti pjevački zbor Ruskog kulturnog društva „Izvor“, trio Hrvatsko – Ukrajinskog društva Split i solistica Talijanske zajednice „Dante Alighieri“ Split. Sva kulturna društva nacionalnih manjina Grada Splita, mnogobrojnoj publici predstavili su se kroz pjesmu i folklor svojih matičnih zemalja.

Smotru su svojim prisustvom uveličali i mnogi gosti i uzvanici, među kojima su bili: Gradonačelnik Grada Splita Ivo Baldasar, pročelnica Ureda Grada Marina Protić, predstavnik Županije splitsko dalmatinske Marko Bekavac, sarski zastupnici Andro Krstulović Opara i Petar Škorić, te predsjednik Zajednice Hrvata „Tin Ujević“ iz Beograda Stipe Ercegović.

ZVANIČNE ČESTITKE NIKOLI I. POVODOM JUBILARNIH SVEČANOSTI 1910. GODINE PREDSTAVLJENE U SPLITU

U okviru Dana crnogorske kulture 2016. u organizaciji Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Državnog arhiva Crne Gore, a uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine RH Zajednica Crnogoraca Split otvorila je 02. decembra 2016. izložbu Srđana Pejovića „Zvanične čestitke Nikoli I. povodom jubilarne svečanosti 1910. godine“. Izložbi su prisustvovali pomoćnica pročelnika Ureda Grada Ines Golijanin i Savjetnica za odnose s mladima, nacionalnim manjinama i vjerskim zajednicama u gradu Splitu Marina Kuzmanić-Petreš.

Otvarajući izložbu Predsjednica Zajednice gđa. Nataša Gerželj je istakla posebno zadovoljstvo što se ovakav događaj priređuje u godini kada Crna Gora obilježava milenijum državnosti i 10 godina od obnove nezavisnosti.

„Kako proglašenje Crne Gore za kraljevinu, obilježavanje pedesetogodišnjice vladavine kralja Nikole i zlatna svadba kraljevskog para predstavlja, po mišljenju mnogih istraživača, najznačajniji događaj u novijoj historiji Crne Gore, potrebno se podšetiti, makar u najkraćim crtama, na pomenute događaje. Odmah treba reći da je tom prilikom Crna Gora značajno ojačala svoje pozicije u međunarodnim odnosima i stekla svojevrsan politički kapital koji je mogao biti od značaja za njen budući razvoj. U sredstvima informisanja tog vremena, širom Evrope, a i drugih kontinenata, opširno se piše o pregalaštvu crnogorskog naroda, koji vjekovima drži zublju slobode na Balkanu. Najviši predstavnici evropskog javnog i političkog života – carevi, kraljevi, predsjednici vlada i ministri, književnici, naučnici i umjetnici – iskazuju priznanje, pa

i divljenje crnogorskoj državi i njenom suverenu.

Da bi se svečanost u cijeloj zemlji odvijala po jednom planu, u svim gradovima, varošima, plemenima, pa čak i po selima formirani su posebni odbori sa zadatkom da se staraju da što više stanovništva uzme učešća na proslavi. U to doba nije se mogla izdati naredba koja bi se lakše sprovela u djelo, naime da čitava Crna Gora uzme učešća u proslavi. I da bi izvršenje ove naredbe u cijelosti bilo sprovedeno u život, u gotovo svim crnogorskim gradovima podignuti su slavoluci iskičeni cvijećem, zastavama i slikama kraljevskog para.

Jubilarne svečanosti su dobile izuzetnu važnost dolaskom na Cetinje visokih gostiju, predstavnika gotovo svih evropskih dvorova. Prvi od stranih vladara, koji je čestitao kralju Nikoli jubilej, bio je rumunski kralj Karol. Rumunsku delegaciju predvodio je general Budisteanu, predsjednik Senata. Uslijedili su dolasci velikog vojvode Adolfa Fridriha, prijestolonasljednika Meklenburg – Strelica, Himli paše, velikog vezira, izaslanika sultana Abdul Hamida. Neposredno pred svečanost u crnogorsku prijestonicu doputovali su bugarski kralj Ferdinand sa prijestolonasljednikom knezom Borisom, italijanski kralj Viktor Emanuel III i kraljica Jelena, knjaginica Jelena od Srbije, njihova imperatorska veličanstva veliki knez Petar Nikolajevič Romanov i velika knjaginja Milica, knez Franc Jozef Batenberg sa suprugom Anom i srpski prijestolonasljednik knez Aleksandar Karađorđević.

Kralj Velike Britanije naziva ga: „gospodine Moj brate i rođače“, predstavljajući mu se kao „dobar brat i rođak“.

Austrijski car naziva ga dobrim prijateljem, isporučujući mu ošecanja iskrenog prijateljstva i poštovanja. Njemački car mu izražava svoje potpuno visokopoštovanje. Predsjednik francuske republike naziva ga „premilim velikim prijateljem“, isporučujući mu svoje visoko poštovanje i trajno prijateljstvo, a predsjednik Saveznih Država Amerike naziva ga „Velikim i dobrim prijateljem“, uvjeravajući ga u prijateljstvo Vlade i naroda Saveznih Država, kao i njihovih dobrih želja za njegovu sreću.

A kad se pogledaju najveći i najugledniji evropski i američki listovi, videće se najljepše, najlaskavije ocjene o životu i radu Kralja Gospodara i o Crnoj Gori, koja, zahvaljujući njemu i njegovom mudrom držanju, uživa na strani glas kao još rijetko koja balkanska država. Svečanosti su bile i prošle. One su ostavile na nas duboke utiske.“

120 GODINA CRNOGORSKE DRŽAVNE BIBLIOTEKE

Vesko Pejović

Povodom jubileja – 1000 godina državnosti i 10 godina obnove nezavisnosti Crne Gore, a u čast obilježavanja 120 godina od osnivanja crnogorske Državne biblioteke, sinoć (23.12.2016) je u Kraljevskom pozorištu Zetski dom na Cetinju, Nacionalna biblioteka Crne Gore „Đurđe Crnojević“ organizovala svečanost ISTORIJA DUHOVNOSTI I TREZOR PAMĆENJA.

Na svečanosti su govorili direktorica Nacionalne biblioteke **Jelena Đurović** i ministar kulture **Janko Ljumović**.

Riječ ministra Ljumovića:

-Crnogorsko bibliotekarstvo i knjigopisanje svakako imaju dugu povijest – prisjetimo se samo manastirskih skriptorijuma po crnogorskome primorju s početaka naše državnosti u kojima su se čuvale i pisale knjige; Miroslavljeva jevanđelja i Regnum Sclavoruma Popa Dukljanina, tih dragulja naše medievalistike; zatim zamaha dinastije Balšić koja je još u XIV vijeku na ostrvcima Skadarskoga jezera organizovala reprezentativnu skriptorsku djelatnost, čiju će tradiciju nastaviti dinastija Crnojević, transponujući rukpisnu knjigu u jednu novu Galaksiju – Guttembergovu Glaksiju. Pa i period od Đurđa Crnojevića, koji je imao sluha da tadašnjem mladom zanatu štamparstva pruži okrilje same države, što je, bez sumnje, bio visoki domet vizionarstva u tadašnjem svijetu, do perioda velikih vladara, Petra I i Petra II Petrovića Njegoša, za čijih će vremena knjiga postati bitna podrška kulturnim i identitetskim strijmljenjima, crnogorska svijest o značaju čuvanja knjige neće imati diskontinuitet. Cetinjski manastir, Sv. Trojica, Nikoljac, Morača i Piva, Đurđevi stupovi, brojne katoličke manastirske biblioteke na crnogorskome primorju i pisani biseri orijentalne kulture koji

su se u tome periodu čuvali u džamijama na tlu Crne Gore, svjedoče o tome da savremeno crnogorsko bibliotekarstvo ima historijsko utemeljenje i viševjekovno iskustvo.

Jelena Đurović, direktorica Nacionalne biblioteke „Đurđe Crnojević“ je u svojoj besjedi, između ostalog, navela:

-Kao biblioteka sa jednom od najbogatijih i najraznovrsnijih kolekcija u regionu, koja predstavlja kulturnu baštinu od izuzetne vrijednosti, sačuvali smo materijalne dokaze o kulturnoj historiji i stvarnosti Crne Gore, a time i o postanku i identitetu naroda koji vjekovima žive na ovim prostorima. Temeljnim radom na promociji pisane i štampane baštine, na publikovanju crnogorske nacionalne bibliografije i stručne bibliotečko-informacione literature, na organizaciji naučnih skupova i brojnih kulturnih programa, Nacionalna bibliote-

ka podstiče istraživanje, učenje i kreativnost i obogaćuje kulturni život građana Crne Gore.

Na svečanosti je predstavljena i izložba "Nezavisnost Crne Gore iz pera stranih autora: Berlinski kongres 1878. i majski referendum 2006.", koja tretira dva izuzetno značajna nacionalna istorijska datuma kroz stručna zapažanja stranih autora – diplomata, istoričara, političara, posmatrača, novinara...

U okviru obilježavanja ovog važnog jubileja publikovana je i monografija "Biblioteka za novo doba", koja prikazuje rad Nacionalne biblioteke u obnovljenoj nezavisnoj državi i njena najvažnija dostignuća u protekloj deceniji.

Publika u Kraljevskom pozorištu "Zetski dom" sinoć je imala priliku da pogleda i dokumentarni film "Od Državne do Nacionalne biblioteke: 120 godina" i dramski program u režiji **Ane Vukotić**, u izvođenju glumaca **Mirka Vlahovića**, **Momčila Otaševića**, **Ane Vučković** i **Dejana Ivanića**, a uz muzičku pratnju **Eden Sekulović**.

MARKO ŠPADIJER DOBITNIK POVELJE "IVAN CRNOJEVIĆ"

Dugogodišnji generalni sekretar Matice crnogorske i glavni i odgovorni urednik časopisa „Matica“ ovogodišnji je laureat najvišeg priznanja Prijestonice Cetinje.

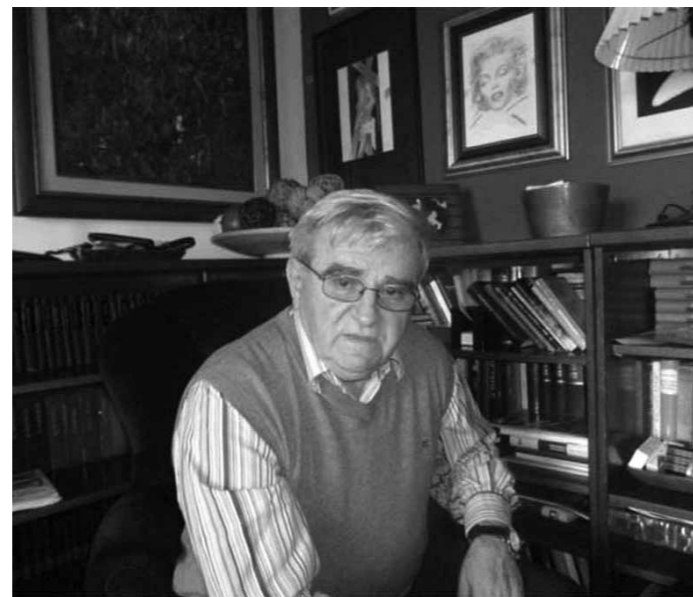
Marko Špadijer je rođen 1938. godine na Cetinju. Gimnaziju završio na Cetinju, a Filološki fakultet u Beogradu (grupa svjetska književnost). Živi na Cetinju i Podgorici.

Špadijer učestvuje u društvenom životu Cetinja i Crne Gore gotovo pola vijeka autorskim tekstovima, izjavama, intervjuima i drugim vidovima javnog intelektualnog djelovanja.

Radio je kao bibliotekar u Centralnoj biblioteci Crne Gore na Cetinju (1963–1970) i bio glavni urednik izdavačkog reduzeca „Obod“. Radio je kao glavni i odgovorni urednik revije „Ovdje“ (1970–1974). Prihvatio se obaveze da sa S. Durutovićem pokrene dnevno izlaženje „Pobjede“, i bio zamjenik, pa glavni urednik i direktor dnevnog lista „Pobjeda“ (1974–1982). Potom je obavljao visoke partijske funkcije u Centralnom komitetu SK CG i na kraju radio kao predsjednik Republičkog društvenog savjeta za odnose sa inostranstvom (1988–1990). Na sopstveni zahtjev je penzionisan.

Marko Špadijer je biran na više društvenih funkcija. Bio je predsjednik OO Saveza omladine Cetinja, član Univerzitetskog odbora Saveza studenata Beogradskog univerziteta, poslanik Skupštine Crne Gore, član Predsjedništva Centralnog komiteta CK SK Crne Gore. Dao je ostavku na partijske funkcije 1987. zbog neslaganja o crnogorskom nacionalnom pitanju.

Kao urednik izdavačkog preduzeća Obod, u Pobjedi i Mati-

ci crnogorskoj, učestvovao je u pripremi mnoštva knjiga različite sadržine. Jedan je od utemeljivača i redaktora Crnogorske retrospektivne bibliografije (1493–1993); bio je član prve redakcije Enciklopedije Crne Gore.

Špadijer je objavio veliki broj publicističkih tekstova uglavnom na teme iz oblasti kulture, društvenih kretanja i identitetskih traganja. Objavio je sljedeće knjige: Crna Gora, ilustrovana monografija u izdanju Jugoslovenske revije iz Beograda 1980. na nekoliko stranih jezika; Diplomatska poslanstva u Kraljevini Crnoj Gori (zajedno sa Stankom Roganovićem) Zagreb 2004, na crnogorskom i engleskom

jeziku; Crnogorska raskršća, Zagreb, 2007, izbor iz publikovanih tekstova (1987–2007); Vladimir Popović–Španac, biografska priča o revolucionaru, Zagreb- Cetinje 2012.

Marko Špadijer je, kao ugledna kulturna i politička ličnost, bio član mnogobrojnih redakcija i žirija. Između ostalih član žirija za dodjelu Njegoševе nagrade, Trineastojulske nagrade (dva puta njegov predsjednik, 1971. i 2010), žirija Festivala jugoslovenskog filma u Puli, žirija smotre jugoslovenskog TV stvaralaštvo u Portorožu i mnogih drugih, na crnogorskom i jugoslovenskom nivou.

Aktivan je u svim organizacijama i pokretima koji su se zalagali za mir i toleranciju u vrijeme raspada Jugoslavije i bio beskompromisan borac za suverenu Crnu Goru. Član je Crnogorskog PEN centra. Bio je član Izvršnog odbora Pokreta za nezavisnu, evropsku Crnu Goru.

Sa crnogorskom iseljeničkom zajednicom ima dugogodišnje veze, naročito kao predsjednik Republičkog savjeta CG za veze sa inostranstvom, zatim preko Matice crnogorske, i kao nosilac akcije sa dijasporom pred referendumom. Sa užim rukovodstvom Matice crnogorske organizovao je prvi Svjetski kongres crnogorskih iseljenika na Cetinju 2000. godine.

Njegovo znanje, mudrost, iskustvo i opredijeljenost naročito su došli do izražaja u osnivanju Matice crnogorske, za čijeg je generalnog sekretara biran u toku dvadeset godina (1993–2013) i za čiju je profilaciju i ugled veoma zaslužan. Pokretač je i glavni urednik časopisa „Matica“ koji izlazi od 2000. godine. Kao generalni sekretar bio je stub Matice koji je povezivao kreativne ideje i vrijednosti sa naporima da se promijeni zbilja vremena i maksimalno iskoriste objektivne mogućnosti u njemu. Njegova je velika zasluga što je Matica i u najgorim danima, kad je Crna Gora bila na ivici nepostojanja, bila aktivna i djelovala u skladu sa svojim programskim principima i ciljevima. Kao pregalac i čovjek razuma, koji piše i govori ono što misli i radi u skladu sa rečenim, uvijek se zalagao za ljudski i otvoren pristup rješavanju problema. Neuništivi je optimista što proizilazi iz konkretnog činjenja u domenu realnog. Zago-

vara pregalaštvo, hrabro pristupa zbilji i hoće da razumije i ono teško prihvatljivo. Marko je dosljedan u istrajavanju na idejama koje su temeljene na opštem dobru, moralu, humanosti, slobodi i dostojanstvu, ličnom i kolektivnom; uporan je u obrazlaganju ideja i nastojanju da ih približi drugima: razložno i bez demagogije, uvijek ističući napor, rad i odricanje koji se moraju uložiti ako se nešto vrijedno hoće postići. Zlo iz nas neće izaći prolivanjem krvi nego znoja – njegov je moto.

U najtežim momenima zastupao je tezu da pred crnogorskim građanima stoji izbor, ali samo jedan put – put slobode, svoje kuće i ličnog dostojanstva. Sve drugo je samoukidanje. Prije nego se naviknemo na tiho umiranje vrijedno je još jednom pokušati živjeti... Ogorčen sam zbog propuštenih šansi, ali ne pristajem da zbog toga upadam u kolektivnu apatiju.. Marko Špadijer je uvijek imao snage i volje, i smatrao to svojom dužnošću, da podsjeća na put državne nezavisnosti, slobode i samopoštovanja kao jedini izbor savremenih Crnogoraca. Crnogorski identitet je dio mene, moralne i intelektualne strukture moga bića. Ne mislim da sam time bolji od drugih, ali to je moja sudbina... U svakoj prilici je nalazio rješenja da sačuva dostojanstvo i suštinu Matice crnogorske kao organizacije slobodnih ljudi i da i u nepovoljnim vremenima napravi korak naprijed.

Marko Špadijer je čovjek koji voli i zastupa život u svoj punoći i u ime kojega odbacuje sve utopije, fikcije i ideologije. Sve te osobine rijetko sriječemo kod Crnogoraca u jednoj ličnosti.

Špadijer je u toku svog plodnog života bio antejski vezan za Cetinje i u svakoj prilici isticao je važnost prijestonice kao kulturnog i istorijskog centra i simbola Crne Gore i njene slobode i borio se za njegovo dostojanstvo i prosperitet. U granicama svoje moći nastojao je da proširi svijest o značaju Cetinja za identitet Crne Gore.

Njegov dom na Cetinju decenijama je mjesto okupljanja intelektualaca i slobodnih ljudi i kuća u koju redovno dolaze prijatelji Crne Gore iz cijelog svijeta.

CRNOGORSKO VEČE U KRANJU 3. 12. 2016.

Milanka Bulatović

Decembar je mjesec kojega posebno obilježavaju susreti Crnogorki i Crnogoraca, kao i naših prijatelja u Kranju. Ta subota, 3.12. označila je i početak blagdanskog ugođaja, tako da smo bili u prilici vidjeti i doživjeti grad u čaroliji blještavila, prštećim raznobojnim svjetlima, mirisima Božića i vedrine ljudi kako to i biva u ovo vrijeme. Bila je to subota kada su počeli Prešernovi dani, svi muzeji i institucije bili su otvoreni i dostupni za posjet.

Na ulazu u Kranj dočekali su nas u ime KPSD "Morača" Čedo Đukanović, predsjednik i Dado Dedivanović, emotivnom dobrodošlicom, sa razvijenim crnogorskim barjakom i obaveznom crnogorskom lozom.

Nakon što su nas domaćini počastili ručkom u centru Kranja, nakon kraće šetnje, došli smo u dvoranu na Kokrici, toplom i ugodnom ambijentu za ovakve manifestacije.

„CRNOGORSKO VEČE U KRANJU“ otvorio je predsjednik, Čedo Đukanović i pozdravio brojne goste: iz crnogorskih udruženja Maribora, Ljubljane, Kranja i Zagreba. Osvrnuo se kratko na rad Društva „Morača“, mogućnosti i programe, u uvjetima bez institucionalne financijske i ostale podrške, rad iz čistog entuzijazma članstva.

Predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, Danilo Ivezić, obratio se prisutnima prigodnim pozdravnim riječima, inspiriran posebnim, sada već legendarnim pozdravom Čeda Đukanovića: „Dobro veče Slovenijo, Dobro veče Crna Goro!“ Prisutne je posebno ganula njegova nadahnuta izvedba pjesme Bogoljuba Velimirovića „Dobro veče Crna Goro“:

„Kada mjesec zvijezde skupi

Za nebeski noćni oro

Tuđem nebu tužno šapćem,

Dobro veče Crna Goro...“

Svuda su nas pratili osmjesi dobrodošlice domaćina, sveprisutna tradicionalna loza i priganice, a kulturno zabavni program počeo je kako i priliči izvornim izvedbama crnogorskih pjesama uz pratnju gusala, članova Društva „Morača“.

Splet narodnih igara Plava i Gusinja izveli su članice i članovi istoimenog Društva iz Kranja.

Pjevački zbor „Montenegro“ Zagreb izveo je posebno aranžirane pjesme iz Crne Gore: Još ne sviće rujna zora, Gledala sam s Koma Plava, Tekla voda na valove, Milica i pjesmu „Nide nebo nije plavo kao iznad Crne Gore“, posebno namijenjenu Čedu Đukanoviću, kao malu zahvalu za sve dobro što čini da ne zaboravimo Crnu Goru.

Veselje se potom nastavilo uz niz narodnih pjesama i dvoranu ispunjenu plesačima, jer mnogo njih nije odoljelo da zaigra crnogorska kola. Bila je to i prigoda za porodične i prijateljske susrete i razgovore sa Crnogorkama i Crnogorcima iz Slovenije.

Posebno nas je i ovaj put obradovalo prisustvo mnoštva mladih, koji su dali svoj pečat ovoj večeri, svojom energijom i veseljem, pjesmom i plesom.

Pozdravili smo se sa obaveznim: I dogodine na Crnogorskoj večeri u Kranju! –jer, to se ne propušta!

IZLOŽBA - NEMATERIJALNA KULTURNA DOBARA CRNE GORE

Organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" Zagreb i Ministarstva kulture Crne Gore a u suorganizaciji Pomorskog muzeja Crne Gore iz Kotora i uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine RH u Crnogorskom domu u Zagrebu je 10. 11. 2016. otvorena IZLOŽBA- NEMATERIJALNA KULTURNA DOBARA CRNE GORE.

Prvi put je javnosti, jedinstvenom izložbom, predstavljeno 14 zakonom zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara Crne Gore na nacionalnoj razini:

1. Vještina izrade i ukrašavanja crnogorske narodne nošnje; 2. Crnogorski oro; 3. Bokeljska mornarica; 4. Kult Svetog Vladimira; 5. Običaj Fašinade; 6. Vještina izrade čunova; 7. Vještina izrade Dobrotske čipke; 8. Vještina izrade Dobrotske/Peraške torte; 9. Tradicionalne igre kolaškinskog kraja; 10. Legende o nastanku Kotora; 11. Predanje o Pavi i Ahmetu; 12. Legenda o tri sestre; 13. Legenda o ljubavi Peraštanke Katice Kalfić i francuskog vojnika; 14. Bokeljska noć

Kao uvod u otvaranje izložbe prikazan je dokumentarni film "Živo nasljeđe" - produkcija RTV Budva i Mebius film, a uz pomoć Ministarstva kulture Crne Gore, po scenariju

Miraša Martinovića u režiji Faruka Sokolovića.

U ime organizatora veliki broj prisutnih u Crnogorskom domu pozdravio je predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske Danilo Ivezić koji je naznačio da se izložba organizira u okviru projekta Dani crnogorske kulture i da je ona nastavak izuzetno uspješnih kulturnih programa u organizaciji crnogorske nacionalne manjine u Hrvatskoj kojima se obogaćuje ukupnost kulturnih događanja grada Zagreba, a kako je namjera da ova izložba bude predstavljena i u drugim gradovima time i ukupnost kulturnih događanja Republike Hrvatske. Posebno je pozdravio članove Radne grupe koja je pripremila izložbu i koji su bili prisutni na otvaranju: dr. sc. ANASTAZIJU MIRANOVIĆ, koordinatoricu Radne grupe na pripremi izložbe nematerijalnih kulturnih dobara Crne Gore u Hrvatskoj (direktorica Uprave za zaštitu kulturnih dobara Crne Gore); mr. sc. MILEVU PEJAKOVIĆ-VUJOŠEVIĆ, članicu Rane grupe (Pomorski muzej Kotor); dr. sc. BRANKA BANOVIĆA, člana Radne grupe (Zavičajni muzej Pljevlja); TANJU VUJOVIĆ, članicu Radne grupe (Uprava za zaštitu kulturnih dobara - Cetinje); TANJU RAJKOVIĆ, članicu Radne grupe (Narodni muzej Crne Gore -Cetinje).

"Večerašnja izložba nedvojbeno ukazuje da sva prezento-

vana nematerijalna kulturna dobra Crne Gore posjeduju identitetske, tradicionalne, a žive, inkluzivno povezujuće, reprezentativne vrijednosti utemeljene na zajednici (pojedincima), koja se sa njima identifikuje, koja ih stvara, održava i prenosi- riječi su gospođe Anastazije Miranović direktorice Uprave za zaštitu kulturnih dobara Crne Gore na početku otvaranja Izložbe. Iako po teritorijalnoj veličini jedna od manjih država svijeta, Crna Gora je bogata raznolikim kulturnim nasljeđem. Brojni materijalni tragovi potvrđuju kontinuirani civilizacijski hod na ovim prostorima, a još prisutniji nematerijalni kulturni slojevi svjedoče o živim ostacima običaja, praksi i vjerovanja, zapravo, njihovim modifikovanim i transformisanim, nanovo otkrivenim oblicima. Međusobno prožimajući uticaji raznorodnih kultura vremenom su u crnogorskom duhovnom prostoru oblikovali kulturološke specifičnosti naroda i lokalnih zajednica na jedinstven i neponovljiv način... Upravo podsticanje, osnaživanje i zaštita kulturnih raznolikosti i ljudske kreativnosti, jamstvo su održivog razvoja i zalog odgovornosti budućim generacijama- završila je gospođa Miranović.

Na kraju otvaranja prisutni su mogli uživati u čuvenoj DOBROTSKOJ/PERAŠKOJ TORTI, koji su članovi Radne grupe donijeli iz Crne Gore.

Poseban detalj i ukras otvaranja Izložbe bile su crnogorska i bokeljska narodna nošnja koju su s ponosom nosili članovi bokeljske i crnogorske udruge iz Zagreba.

Autor izložbe Srđan Pejović, je prisutnima na otvaranju u svom obraćanju iznio i niz interesantnih detalja vezanih uz čin krunidbe Nikole I. među kojima je i činjenica da je uplovljavanjem ratnih brodova u luku Bar to značilo i priznavanje punog suvereniteta Crne Gore i na taj način legalno mijenjanje nekih odrednica Berlinskog ugovora iz 1878. godine.

Direktor Državnog arhiva Crne Gore Stevan Radunović uz zahvalu na pozivu i prisustvu na otvaranju Izložbe je posebno naglasio spremnost Državnog arhiva na suradnju i realizaciju ovakvih programskih cjelina kojima se na dokumentiranim temeljima grade i pričaju priče o osobama i događajima značajnim za Crnu Goru, ističući to kao najbolji put suprostavljanja mitomaniji, revidiranju i iskrivljavanju povijesti.

Otvaranju Izložbe je prisustvovao i ambasador Crne Gore u RH gos. Boro Vučinić.

"...Jedan od najznačajnijih događaja u istoriji Crne Gore početkom XX vijeka bilo je njeno proglašenje za kraljevinu, a knjaza Nikole za kralja, 1910. godine, pa su i tim povodom zabilježeni primjeri negativnog propagandnog djelovanja, doduše u uskom krugu medija. Sljedstveno tome, o ovom događaju i danas postoje tumačenja koja ga u biti, metodološki, svode na „tradicionalne kontraverze“

crnogorske historiografije. Usljed toga ne postoji jasno određen istorijski kontekst i ovog značajnog događaja iz crnogorske istorije.

U istoriji jednog naroda, rijetki su događaji u kojima se objedini toliko srećnih okolnosti i on dospije u žižu pažnje cjelokupne međunarodne javnosti. Uzdizanje Crne Gore na rang kraljevine je takav događaj u istoriji crnogorskog naroda koji je potvrdio njen međunarodni subjektivitet i status, a u isto vrijeme, i jedne uspješne vladavine prožete emancipatorskim duhom Nikole I.

Proslava pedesetogodišnjice vladavine kralja Nikole I proglašenje Crne Gore za kraljevinu, predstavlja, po mišljenju mnogih naučnika, najznačajniji događaj u novijoj istoriji Crne Gore. Tom prilikom ova mala država znatno je ojačala svoje pozicije u međunarodnim odnosima i stekla svojevrsan politički kapital koji je mogao biti od značaja za njen budući razvoj. U sredstvima informisanja tog vremena, širom Evrope, a i drugih kontinenata, opširno se pisalo o pregalaštvu crnogorskog naroda, koji vjekovima drži zublju slobode na Balkanu. Najviši predstavnici evropskog javnog i političkog života – carevi, kraljevi, predsjednici vlada i ministri, književnici, umjetnici i naučnici – iskazuju priznanje, pa i divljenje crnogorskoj državi i njenom suverenu..." (iz kataloga Izložbe, Srđan Pejović).

IZLOŽBA - ZVANIČNE ČESTITKE NIKOLI I. U POVODU JUBILEJA 1910. GODINE

Suradnja Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Državnog arhiva Crne Gore u okviru programa Dani crnogorske kulture započela je veoma interesantnom i malo neobičnom Izložbom vezanom uz čestitke državnika i tadašnjih suverena Evrope crnogorskom kralju Nikoli I. u povodu proglašenja Crne Gore za kraljevinu, pokazujući da taj čin nije bio samo kurtoazni čin uobičajen u diplomatskim odnosima već odista iskreni osjećaj i zadovoljstvo koje su imali prema tadašnjoj Crnoj Gori i njenom suverenu.

Priču zasnovanu na dokumentima i arhivskoj građi priredio je Srđan Pejović koji je uz direktora Državnog arhiva Crne Gore gos. Stevana Radunovića i prisustvovao svečanosti otvaranja izložbe u Crnogorskom domu u Zagrebu 24. 11. 2016.

U ime Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske prisutne je pozdravio predsjednik Danilo Ivezić, naglašavajući činjenicu spremnosti čelnih ljudi Državnog arhiva Crne Gore na suradnju i realizaciju zajedničkih programa.

IZLOŽBA "KRST U UMJETNOSTI, UMJETNOST KRSTA"

Radovi crnogorskog umjetnika Dimitrija Popovića i Zlatka Glamočaka našli su se u raskošnom izboru četrdeset umjetnika na izložbi "Krst u umjetnosti, umjetnost krsta" koja će biti otvorena sutra u pariskoj galeriji "Roi Dore".

Tematika krsta, koliko univerzalna toliko i lična mitologija koja se ponekad ukršta i sa provokacijom, biće predstavljena pariskoj publici sa šezdeset radova savremene i moderne umjetnosti. Na izložbi su predstavljeni radovi Džeksona Poloka, najskupljeg savremenog slikara i ikone savremenog slikarstva, ekscentričnog Salvadora Dalija, Žorža Ruoa ekspresioniste i foviste koji zauzima posebno mjesto u istoriji slikarstva 20. vijeka. Ruo je izlagao u Muzeju moderne umjetnosti u Njujorku 1938. godine da bi 1948, nezadovoljan radovima, spalio svojih 315 slika! Tu su i radovi Žaka Vilona, koji je sa bratom Marselom Dišanom na koga je izvršio uticaj, učestvovao u velikoj avanturi moderne umjetnosti. Sa Marselom Dišanom organizovao je okrugle stolove o umjetnosti na kojima su učestvovali umjetnici poput Fransisa Picabija, Fernanda Ležea, Roberta Delunija. Vilonovi radovi se, pored Bobura, nalaze u najprestižnijim muzejima.

Na izložbi u galeriji "Roi Dore" biće prikazan i rad Žen Pola, slikara koji je svojim razuzdanim grafizmom i romantičnim životom obezbijedio sebi status neprikosnovenog

ekspresioniste Pariza i Francuske. Tu je i djelo Terija O'Nila, američke zvijezde i fotografa mondenskog miljea koji je svojim objektivom ovjekovječio mnoge ličnosti iz svijeta umjetnosti, kao što su Romi Šnjader, Dejvid Bouvi, Madona, Bitlsi, Pol Njumen...

Na izložbi "Krst u umjetnosti, umjetnost krsta" izlaže i Vladimir Veličković, francuski akademik i veliko ime savremene figuracije, Akile Žaket, čijoj je reputaciji, pored članstva u Francuskoj akademiji nauka i umjetnosti, doprinijela je i čuvena nagrada "Prix de Rome". Drugi slikar na izložbi čijem je prestižu doprinijela pomenuta nagrada je Fransis Montani koji je izlagao i u Muzeju moderne umjetnosti grada Pariza. Tu je i rad Zdislava Beksinskog, slikara čije je teatralno postavljanje košmarnih vizija omogućilo ovom slikaru da se njegovi radovi nađu u kolekcijama holivudskoga miljea - kod čuvenog režisera Romana Polanskog, na primjer.

Izložbu će prpratiti luksuzni i bogato ilustrovani katalog u kome je u predgovoru istaknuto da je krst znak jednostavne vizuelne pojavnosti, ali i kompleksnosti i univerzalni simbol koji, u zavisnosti od epohe, može biti i predmet kontroverze. Noseći u sebi emocionalnu i spiritualnu nabijenost, ovaj motiv je prisutan bilo da se radi o religioznom ili profanom kontekstu, kao i u umjetnosti - od antike do danas.

PROMOCIJA ZBIRKE PJESAMA „HAIKU PIŠEM“

Uponedeljak, 26.11.2016. godine, u **Etnološkom centru Baranjske baštine u Belom Manastiru**, održana je promocija zbirke pjesama profesorice **Andelke Pavić, Haiku pišem**.

Knjigu je izdao **KUD „Montenegro-Montenegrina“ i prijatelja Crne Gore, Beli Manastir**, čiji je Andelka predsjednik. Recenzent zbirke je prof.dr.sc.Dušan Marinković, predstojnik katedre za srpsku i crnogorsku književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a sve pjesme u zbirci preveo je na engleski Tihomir Cicmil, profesor iz Nikšića. Zbirku je uredio poznati crnogorski pjesnik Dušan Govedarica.

Sala za promociju odisala je prijatnom atmosferom, koju je upotpunjavala svjetlost svijeća i predivna ikebana na stolu iza kojeg su se, na projektnom platnu, izmjenjivali haiga crteži, slike prirode praćene zvucima opuštajuće tradicionalne japanske muzike.

Pred ljubiteljima pjesničke riječi, koji su se ovaj put okupili u velikom broju, profesorica **Jadranka Radošević** je govorila o autorici zbirke, njenom stvaralaštvu i radu u školi i brojnim kulturnim i prosvjetnim organizacijama čiji je član. Iako već odavno piše haiku poeziju, Andelka je tek ove godine počela da sudjeluje na konkursima haiku poezije, zahvaljujući podsticaju poznate hrvatske pjesnikinje Đurđe Vukelić Rožić.

Na nedavnom **THE FIFTH HAIKU CONTEST SHARPENING THE GREEN PENCIL 2016**, koji organizuju rumunjski haiku pjesnici, na kojem je sudjelovalo 250 takmičara iz 45 zemalja sa 5 kontinenata, u antologiji **THE BOOK OF THE CONTEST** objavljena je njena pjesma

ptica na žici
u tišini sumraka
sređuje perje

u originalu i u prijevodu na engleski i rumunjski jezik.

Na natječaju **The Second International Haiku Contest „Cherry Blossam“ 2016. godine**, na kojem je sudjelovao 100 autora iz 27 zemalja objavljen je njen haiku

trešnja u cvatu
ni pjesnik ne zastade
da joj se divi

u prijevodu na engleski i bugarski jezik.

Pjesnikinja je spomenula da je svoj interes za haiku prenijela i na supruga, poznatog crnogorskog književnika Dobrila Pavića, koji je za pjesmu

kad gasim lampu
okrećem se na stranu
da sanjam njen san

na Internacionalnom takmičenju **The 19th Mainichi Haiku Contest u Japanu** osvojio prestižnu drugu nagradu.

Dobrilo je bio pozvan da sudjeluje u programu u sklopu saradnje KUD-a s Književnom zajednicom Vladimir Mijušković iz Nikšića, ali zbog prehlade nije mogao doći.

Stihove iz zbirke Haiku pišem čitali su Mirjana Banjanac i Nemanja Bukvić kao i sama pjesnikinja.

Haiku se kao pjesnički oblik razvio u Japanu u drugoj polovici XVII vijeka. Znatniji prodor haiku poezije na Zapad zbio se nakon II svjetskog rata, a u Hrvatskoj sedamdesetih godina prošlog vijeka.

Haiku pjesma je prikaz jednog doživljaja sažet u sedamnaest slogova u tri stiha sa po 5, 7 i 5 slogova. On sažima doživljaj jedne ljepote, jedne istine.

„Haiku poezija je ta koja s najmanje riječi izriče najviše toga, koja govori ćutanjem, koja kazuje ono što nije rekla i obasjava putove na kojima nije upalila svjetla. Haiku je najčišći razgovor između pjesnika i čitaoca. Kad pjesnik piše haiku, zapravo ga i ne piše on, nego ga „nešto kroz njega“ piše. Haiku je umjetnost oduzimanja. Izostavlja se i odbacuje ono nebitno, slučajno, što bi odvrćalo i zamutilo viziju. Kao kod ikebane, režu se nepotrebne i suvišne grane, listovi i cvjetovi i ostavlja samo srce biljke. Da bi se saopštila što veća poruka, treba govoriti što manje. Time što nije rekao sve, što se nije izrazio do kraja, dobar haiku je „nedovršen“ i zato živi. Haiku pjesništvo otresa riječi kao uvelo lišće, kao snijeg sa ramena, kao prah sa stvari koju imenuje ili na koju ukazuje. Najčešće teme haikua su priroda i njene promjene. Zamislite dobar haiku kao bistru površinu planinskog jezera u kojem se zrcale i Mjesec i prelet ptica nad njime“ – rekao je napoznatiji hrvatski japanolog **Vladimir Devide**.

Haiku pjesme često prate **haiga crteži**.

Najveći haiku pesnici svih vremena su **Basho, Buson i Issa**.

Haiku je i danas veoma popularan u Japanu. Ne postoji nijedan odrasli Japanac koji ne bi naizust znao niz glasovitih haikua.

Između pedesetak zemalja u kojima se piše haiku, Hrvatska zauzima treće ili četvrto mjesto.

Hrvatskim haidžinima, kako se zovu pjesnici koji pišu haiku poeziju, pripada i pjesnikinja **Andelka Pavić**, koja je svoje prve haikue objavila u pjesničkoj zbirki „**Ljubav je riječ**“ u izdanju Montenegro CHESS-a iz Nikšića 2008. godine. Bio je to ciklus od 18 haiku pjesama o kojima je je prof.dr **Jovan Delić**, sa Filološkog fakulteta u Beogradu, napisao:

„Haiku pjesme Andelke Pavić različitog su i raznovrsnog emotivnog registra. Ciklus Godišnja doba je u znaku pejzaža kojim se spaja luk od početka zime do početka proljeća. Slike su u znaku zimske idile, blagdansnog mira i sna, odsjaja neba u snijegu, zvonika koji kroz maglu paraju nebo, da bi se opet, kroz zaostatke snijega javilo proljeće, a sve to je stegnuto u kratku haiku formu koju pjesnikinja piše zato što nema vremena za duge rečenice, što se može razumjeti kao aluzija na Desanku Maksimović i na njenu zbirku Nema više vremena.

„Naučila sam živjeti u trenutku, posmatrati svijet oko sebe, živjeti u skladu s prirodom i biti svjesna svih njenih promjena i zabilježiti ih u formi haikua i tako oteti zaboravu“ – kaže o svom stvaralaštvu pjesnikinja Andelka Pavić.

Vrata u svijet haidžina, Andelki Pavić otvorila je 2015. go-

dine hrvatska pjesnikinja **Đurđa Vukelić Rožić**, s kojom ju je povezo poznati crnogorski pjesnik Dušan Đurišić, autor nekoliko zbirki haiku pjesama, koji se pohvalno izrazio o Andelkinom pjesništvu. Đurđa Vukelić je prevela nekoliko Andelkinih haikua na engleski i uputila je da ih ubuduće šalje na konkurse u Hrvatskoj i u inostranstvu.

Zahvaljujući Đurđi Vukelić Rožić, Andelka Pavić je postala član jedne velike zajednice haiku pjesnika koja ne poznaje granice, koja ne priznaje jezičke i ideološke barijere, koju povezuje samo ljubav prema prirodi i svijetu običnih doživljaja.

O zbirki pjesama **Haiku pišem** prof.dr.sc. **Dušan Marinković**, predstojnik katedre za srpsku i crnogorsku književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, je napisao:

„Autorica svoj lirski glas oblikuje prema modelu koji ukazuje na relativnost dovršenosti svakog pojedinačnog teksta. Haiku, tako rijetka, a osjetljiva forma, iskorištava se ne samo da bi se redukcijom jezičkog materijala uputilo na čistoću i jasnoću emocionalno-spoznajnog iskustva, nego da bi se demonstrirala svijest o ugroženosti jezika ispražnjenog od značenja.

U tome vidim vrijednost ove zbirke koja tako lakonski i nepretenciozno obznanjuje da piše haiku- **Haiku pišem**. Nije stoga niti malo neobično što u svoj poetički okvir priziva slične pjesničke modele vlastitog jezika: Momčila Nastasijevića i Vaska Pope.

Zbirka oblikuje jedan prepoznatljiv repertoar motiva kojima se formira lirski **ja** koji se proteže na širokoj skali između ispovijednog **ja** djetinjstva i zavičajnosti i **ja** koji se bavi temeljnim pitanjima suvremene egzistencije pojedinca.

Donosimo nekoliko pjesama iz ove zbirke:

skoro će kiša
pohodiše me u snu
duše predaka
jutro u magli
kako je brzo stiglo
jesenje vrijeme
Jedan hladani dan
I već mislim na ljeto
Koje nesta brzo
Nestaje mladost
Ko tragovi u snijegu
Po obroncima
Ništa ne može
Donijeti mir mojoj duši
Ko čisto nebo

DOKUMENTARNI
FILM U
CRNOGORSKOM DOMU

ARHIPELAG MALIH ZMAJEVA I KRALJICA JELENA

Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" Zagreb **trideset šestom projekcijom** u okviru programa DOKUMENTARNI FILM U CRNOGORSKOM DOMU završilo prikazivanje u 2016. godini.

Nastavak projekta slijedi već od siječnja 2017.

Prikazani su filmovi:

ARHIPELAG MALIH ZMAJEVA (19':50")

Naselili su čitav arhipelag i opstaju stoljećima. Mali južni otoci Skadarskog jezera, poznati pod nazivom Krajski arhipelag, staništa su pet endemskih vrsta guštera. Svaki otok ima svoju vrstu MALIH ZMAJEVA...

Režija: **Predrag Bojović**; Urednica: **Mitra Jakić**; Scenarij: **Ondrej Vizi**; Producent: **Radivoje Brnović**; Tekst čitao: **Slobodan Čukić**; Snimatelji: **Goran Milutinović, Ondrej Vizi, Saša Jovović**

Proizvodnja: **TV CG 2010.**

KRALJICA JELENA (40':20")

Crnogorska princeza, kraljica Italije - Jelena Petrović Njegoš, šesto je od jedanaestoro djece crnogorskog kranja Nikole I. i kraljice Milene.

Rođena je 8. 1. 1873. godine na Cetinju. Ruski car Aleksandar II. je bio kum na krštenju i kao da joj je to predodredilo veliki svijet...

Autor emisije: **Tanja Piperović**; Producent: **Dijana Popović**; Snimatelj: **Svetozar Čadenović**; Montaža: **Radivoje Čirović**

Proizvodnja: **RT CG 2015.**

PRIKAZIVANJE JE OMOGUĆIO: ARHIV RT CG

HAPPY NEW YEAR

Dimitrije Popović

Rastao sam u jednom rasadniku nedaleko od grada. Iako pripadam vrsti četinarara zvanih smreka nerijetko me iz neznanja poistovjećuju s borom. Moja je generacija bila zasađena prije sedam godina na površini od dvjestotinjak kvadratnih metara, raspoređena u pravilnim nizovima. Bilo je to skladno i tiho zajedništvo. Razvijali smo se u zdrave primjerke naše zimzelene vrste; vitkog stabla, simetrično raspoređenih grana, lijepih tamnozelenih iglica.

Za nas su sva godišnja doba bila lijepa. Podjednako smo voljeli i sunce i oblake, kišne i vjetrovite dane, maglu i mraz. Samo nas je snijeg, kad bi jako napadao i prekrio naše grane, činio nekako otuđenim od zajednice. Ali zaposlenici u rasadniku bi nas brzo oslobađali od te bijele napasti. S nama se kao i s drugim biljkama u rasadniku postupalo brižno i lijepo. Takođe, štitali su nas preventivno od mogućih raznih bolesti. Ono što sam posebno volio bile su noći s mjesecinom. Volio sam kad se srebrnasta svjetlost punog mjeseca razlije po mojim iglicama. Bilo je nečeg svečanog u toj noćnoj tišini i našoj nepokretnosti. Čini mi se da mi je sedam godina rasta brzo prošlo. Kada su me zasadili imao sam jedva pedesetak santimetara visine. Svi smo rasli nekako podjednako brzinom. Visinom blizu dva metra osjećao sam se nekako zrelo i moćno iako sam znao da su to mlade godine.

Jednog hladnog decembarskog dana došli su da nas posjeku. Čuo sam kad su se dogovarali koje će sadnice odabrati i koliko će ih posjeći. Bili su poučeni lošim prošlogodišnjim iskustvom, jer su ponudili puno više borova nego što su ih prodali. Ovog su puta željeli biti oprezniji. Radi sigurnosti odabrali su nas deset. Odlučili su da mene prvoga posjeku. Posebno pamtim trenutak kada su s motornom šegom odbojnog zvuka zasjekli u moje mlado stablo. Odjednom sam osjetio gubitak ravnoteže, zatim blagu nesvjesticu prožetu reskim mirisom koji se širio iz moje svježe prerezane srži. Jedan me je radnik pažljivo položio uz betonski ivičnjak rasadničke staze. Kada je sječa ostalih odabranih primjeraka bila završena, priđoše mi dva mlada čovjeka koji me hitrim pokretima spretno preokrenuše i omotaše mi grane od dna do vrha stabla dugim najlonskim trakama. Poprimih vretenast oblik nalik mom rođaku čempresu. Podigoše me i položili u karoseriju kamiona. Zatim uredno poslagaše ostale, isto tako vretenasto umotane sadnice. Istovarili su nas na gradskom trgu, u blizini tek postavljenog novogodišnjeg sajma. Izdvojili su me kao posebno lijep primjerak. Slušao sam kako se zainteresirani kupci cjenkaju s gazdom. Nije htio spuštati cijenu koju mi je odredio. Ni ja nijesam

želio da me proda ispod cijene koju je ispisao zlatnim slovima i natakao na mom vrhu. Najgore što mi se moglo desiti, o čemu uostalom nijesam ni želio razmišljati, bilo je da ostanem neprodat. Kad sam već posječen želio sam da dobijem svečano ruho novogodišnje jelke.

Dok sam razmišljao o svojoj mogućoj sudbini, jedna mlađa lijepa gospođa, elegantna, i otmenog izgleda, priđe gazdi i pokaza prema meni. Nježno je prešla rukom u rukavici po mojim omotanim granama. Platila je onoliko koliko sam koštao. Gospođin me suprug uze i priveže na krov od automobila. Ubrzo sam se našao u njihovoj kući. Donji dio stabla, gdje sam bio presječen, uglavili su u crni željezni stalak. Odmotali su najlonske trake i moje su se grane oslobodile. Zadobile su ponovo onaj skladan položaj kao prije sječe. Postavili su me na lijepo mjesto. Odabrali su ugao pored velikog prozora, prostranog i luksuzno namještenog dnevnog boravka. Troje djece mojih vlasnika jako su mi se radovala. Dijelio sam njihovo zadovoljstvo kad su s roditeljima uzbuđeno kitili moje grane blještavim nakitom raznobojnih bombica, srebrnih pahuljica, rajskih ptičica svilenih repova, dugih nizova zlatnih perli... Postao sam živi ukras u sobi. Ponosno su me pokazivali gostima. Godilo mi je divljenje koje su mi iskazivali. Dobio sam epitet najljepše novogodišnje jelke u kvartu u kojem su moji vlasnici stanovali.

Na dan stare godine u kući je bilo posebno svečano i veselo. Pod mojim je granama bilo naslagano pregršt lijepo zapakovanih darova. Približavanjem kraja posljednjeg dana godine na izmaku približavao se i klimaks moga života. Kad je započelo odbrojavanje onih deset sekundi do pola noći, i kada su se kazaljke na satu poklopile presjekavši uzduž broj dvanaest, razdragana gospođa prva podiže čašu šampanjca i radosno uzviknu: „Happy new year,“. Veselo je društvo ukućana i gostiju međusobno razmjenjivalo čestitke kucajući se čašama i ljubeći se. Na meni su uz blještavi nakit bljeskale sitne raznobojne lampice. Napolju su se čule rafalne paljbe spektakularnog vatrometa blještavih boja, kao da se raspadaju zvijezde na nebu a njihovi su blješteći dijelovi gasnuli padajući prema zemlji. Bučno se proslavljao dolazak nove godine. Djeca su uzbuđeno raspakiravala darove. Uz bogat novogodišnji sto zabavljalo se i plesalo do pred zoru. Ovu sam veselu novogodišnju noć osjećao svim svojim stablom, svim svojim grančicama i iglicama, svim svojim četinarskim bićem.

Kada se društvo razišlo, kada su ukućani otišli na počinak, ostao sam sam u mraku sobe. Uzbuđenje me dugo prožimalo.

Tek sam se u zoru smirio. Gledao sam kako se rađa novi dan nove godine. U razdanjivanju su se pomaljale i sve jasnije ocrtavale šiljaste promrzle grane visikog drveća što je raslo u blizini kuće. Te su mi grane u jednom času izgledale kao ogrebotine na vedrom sivkastoplavom januarskom nebu. Sve je napolju bilo mirno i nepokretno, zarobljeno u ranojutarnju zimsku studen. Izgledalo je kao da se netom ništa nije događalo. Kao da nije bilo bučnog dočeka nove godine, spektakularnog vatrometa, pucnjave i pjesme. Sve je zamrlo. U sobi sam čuo samo pravilno njihanje klatna starinskog zidnog sata. Vrijeme nove godine se odbrojavalo.

Nekoliko dana nakon silvestrovskog slavlja osjećao sam kako je počelo ponestajati svježine i elastičnosti u mojim granama. Smatrao sam to posljedicom nedostatka vode. Stablo nije imalo otkuda crpiti vlagu. Postupno napredovanje te fizičke nemoći stvaralo je u meni izvjesnu malodušnost. Nijesam se mogao miriti s neugodnim osjećajem kako se lakoća blještavih ukrasa pretvara u neugodni teret na mojim granama. Uzalud sam, s krajnjim naporom, pokušavao vrhove grana održati u položaju kakve su imale kad su se na njima kačili ukrasi. Postao sam svjestan stanja sopstvene neminovne nemoći.

Jedne noći, pred zoru, u tišini sobe trgnuo me zvuk bombe koja je skliznula s vrha opuštene grane i razbila se na podu. Teško sam prihvaćao spoznaju da se blještavilo mog svećarskoga života počelo pretvarati u moje umiranje. Sjutradan ujutro gospođa se obratila suprugu rekavši: „Pogledaj kako ovaj bor užasno izgleda. A bio je tako lijep kad smo ga kupili. Sav se nekako opustio.“ Zatim pokaza prstom prema podu. „Pogledaj, iglice su mu počele otpadati. Moramo ga što prije raskititi. Samo nam pravi smeće u kući. Trebala sam poslušati jednu koleginicu koja mi je savjetovala da kupim plastični bor,“

„To nije isto – uzvratu suprug- plastika nikad ne može nadomjestiti prirodu,“

„Imaš pravo, - odgovorala je supruga- naravno da je pravi bor puno ljepši, ali mi je užasno gledat kako ovako jadno izgleda. Kao star i nemoćan čovjek. Zar ne izgleda jadno,?“

I uistinu sam se jadno osjećao. Skidanje ukrasa sam teško podnio. Pažljivo i ljutito ih je skidala kućna pomoćnica mojih vlasnika. Čuo sam kako me šapćući psuje. Djeci više nijesam bio zanimljiv. Prolazila su pored mene kao da me ne primjećuju. Kućna pomoćnica me svojim snažnim rukama izvukla iz željeznog crnog stalka. Odnijela me na balkon i bacila u vrt. Pad na zemlju je bio tup i bezbolan. Iglice na granama su brzo žutjele i otpadale. U kišnim su se danima s mokrom zemljom stapale u blatnjavu smjesu. Kad je i posljednja iglica otpala postao sam nalik kakvom ogoljelom biljnom kosturu. U vrtu mojih bivših vlasnika ostao sam da ležim sve do prvih dana proljeća.

Vegetacija se počela obnavljati. Izdanci mlade trave počeli su se probijati među mojim suvim granama. Jednog dana, čisteći vrt, vrtlar me podigao sa zemlje, uspravio držeći me čvrsto pri vrhu, i spretnim udarcima sjekire sjekao moje grane. Pokupio ih je na gomilu i zapalio. Gledao sam kako u plamenu nestaje dio mene. Ostalo je samo stablo. Taj je ostatak vrtlar odnio u šupu i prešegao u pet dijelova. Rekao je gazdama da ću moći lijepo goreti u kaminu. Za naredni novogodišnji ugođaj. Tako sam podijeljen u dijelovima ostao u polumraku šupe među uredno naslaganim cjepanicama da čekam kraj godine.

Ponekad sam znao misliti na rasadnik u kojem sam rastao. Zamišljao sam kako sada na mom mjestu raste neki novi bor, koji će jednoga dana, biti posječen za ukrasnu jelku neke buduće nove godine.

ZVIJEZDA OD SEDEFA

Milisav Stefanijin Popović

Kao i sve bajke, i ova počinje nalično...

Bilo je to davno, nekud posve daleko. U svijetu kazni, Bološi i toljaga... u dubokoj šumi živjela je vučica. Bijela krzna, a krvi od toplog meda. Plavih očiju i one čudne srme oko kapaka što na dom miriše. Sama i ostavljena morala je da nauči kako se preživljava i raste među zvjerima. A voljela je modro cvijeće, reske dane maja i jela mliječne travke... brstila povremeno i pupolj sa niskog bagremlja a gledala jutro kad izrone iznad širokog neba. Iz prikrajka bi povremeno zatekla srne i lanad... šćućurila se, naslonila glavu na šape i sanjala da jednog dana kao oni bude kadra da juri i projuri, preskoči klance i procjepe između litica. Da pobjegne nekud gdje ima i drugih od čistog slada. Nije... stvarno nije bila poput drugih kurjaka.

Umjela je da čita lišće i zaplače na meki šum sa grana. Voljela je stihove u vrijeme kada nije bilo harfe i stihopisaca. Lizala je rosu da utiša žeđ... dok su čopori oko nje urlali na sva grla. Gladna je jednom ulovila zeca i prije ugriza zastala. Začula je kako srce od straha lupa, omirisala... te njuškom grudvu odgurnula... Dozvolila mu da pobjegne... vratila se travkama i bubama.

Htjeli su da je ubiju mnogi. I šuma, i ljudi... ali i kleta vremena. Imala je ožiljaka kao panj godova... i krzno od sedefa da prikrije bol. A onda je i ona nekom magijom postala majka. Nekoliko štenaca plelo se oko grla i udisalo mirise iz njena snježnog saga. Mazila ih je i krila od svega – želeći da nikada ne doznaju za mračne stvari što vrebaju iz dubine gorskih staza. Avaj, najogavnija od svih vargi se jedne noći ukaza, iz paklenih jama na svijet iskobelja i zaarlauka... Poželje da sažvaće sve što je vučica imala. Pa da potonje od svih njene kosti skrca.

Lišće joj šapnu šta se sprema...

Napade ih zvijer noću... Borila se sa vargom i ujedala čapru od najcrnjeg mraka, a mahom štence tjerala da trče što dalje. Bješe to strahovita jeka. Između golemog bauka i grumena duše što je tek naučilo da stasava kroz trnovita vremena. Vučići su zastajali i cvilili, a ona ih hukom vjetra tjerala, bodrila da bježe što dalje i brže... Obeća da će ih stići iza litice... na mjesto kom zlo ne smije ništa. Tamo gdje su vode najčistije.

Izmorila je čudovište ugrizima, silnom snagom iz malog korita... i kada je osjetila da su se njena čeda domogla svijetla, povukla se iz grča... zastala i pogledala duboko u dva zjapeća oka. Sjeti se zečjeg srca i shvati da njeno tako hitro ne lupa. Potom podiže vrat... i prije predaje ugrabi

da udahne prvi tren narednog jutra.

Pokloni grlo vargi.

Dugo se smrt gostila... dugo šuma za njom ne zajeca.

Vučići su zastali na obećanom mjestu i čekali majku. Prođe nešto vremena, pa još i komad... svi se razidoše i odoše u posve druga, i daleka mjesta. Samo najmlađe od njih ostade uporno... i ne prestade da čeka. I kad se sve utiha, i kad se varga povuče u jazbinu od otrovna šiblja, i neki ljudi zec protrča ispod stijenja... tad i krv na vrhovima travki presta da blista, vuče pogleda u majčino parče neba. Pojavi se zvijezda od sedefa.

* * *

I mene je majka samo jednom prevarila... rekla mi tako – da odem, da pišem i „da će sutra biti bolja“... da u miru, i bez bola pročitam riječi od meda.

U petak je zaspala... za sva vremena.

Ne znam u koja neba prije da gledam... toliko je sazvežđa od nestalog svijeta.

Reci mi, vuče dobro, koja je od njih moja zvijezda.

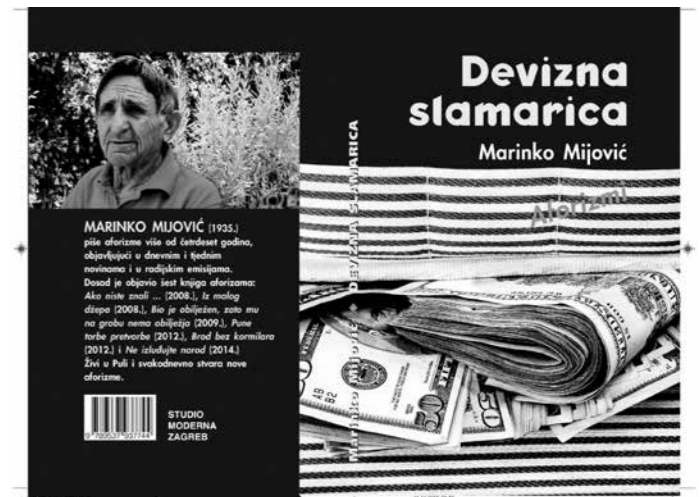
Znam ja nju... neće ona jako da sija, drugima da ne smeta. Sigurno već nekog čuva, o nekom se stara... a kad je sama čita Isidoru i Dučića.

Volim te više od vijeka, duže od svemira... moje divne oči od modrog sedefa.

NASMIJANI NE MOŽE BITI RUŽAN

Izbor iz knjige Marinka Mijovića "Devizna slamarica", Zagreb 2016.

Više se mlati prazna slama u gradu, nego na selu.
Briga one na državnim jaslama koliko stoji litra mlijeka.
Oženio mladu od sebe i počeo naglo starjeti.
Toliki je ateist da su ga vragovi proglasili svecem.
Živi u izobilju, a štedi na sapunu.
U privatizaciji je dobro poslovala jedino tvornica lokota.
Raskalašenost je višak kapitala a manjak morala.
Nemamo niti za svijeće za naše poduzeće.
Kad obiđu selo, čišćenje cipela naplate iz proračuna.
Tko nauči ići po neravnom, zapije po ravnom.
Zbog šume propisa obradiva zemlja nam se pretvara u šikaru.
Ta bi mogla optužiti zrcalo za duševnu bol.
Kome je prošlost ispred sadašnjosti, nema budućnosti.
Narod je namrgođen iz straha da mu ne uvedu porez na smijeh.
Zbog velike ljubavi prema novcu mnogi su devalvirali.
Kad vas tapkaju po leđima, hoće vas uzjahati.
Radije metlu u Europi nego motiku u svojoj zemlji.
U modi je sve što je naopako obučeno.
Izvozimo pamet; a tek kad bismo mogli glupost!
Nikad nije kasno: prenio ju je preko praga staračkog doma.
Duboko su zabrazdili, a sada traže pomoć od seljaka.
Rad je stvorio čovjeka, a država neradnika.
Što ti vrijedi sloboda govora, kad te nitko ne sluša?
I vjernici i nevjernici više vjeruju čarapi nego banci.
Iako je izgorio u krematoriju, još uvijek se osjeća.
I nepismeni su ga pročitali – da je kupio diplomu.
Ispustio je dušu; jao si ga jamcima.
Zahvaljujući kapitalizmu i sirotinja se oslovljava s "gospodine".
Siromah bogat duhom nije siromah.

Takav je da oko sebe može okupiti samo muhe.
Pravi liječnik više liječi riječima nego lijekovima.
Umjesto da se vesele budućnosti, oplakuju prošlost.
Pamet izvozimo, diplome uvozimo.
Država bez naroda je ledina.
Političar ide u javnu kuću – po mišljenje.
Neki naši sokolovi postupaju s državom kao da je lešina.
U crkvi se križaju vjernici, a ispred malih ekrana i vjernici i nevjernici.
Odbacio je opanke s nogu, ali iz gena nikako.
Bog nas opominje, ali mi se pravimo ateisti.
Ako ovako nastavi padati natalitet, tko će vraćati dugove?
Tko bi rekao da će plastična boca postati narodno blago!
Postavljaju mreže; valjda misle da su ljudi kukci.
Pokrali su diplomatske radove da bi mogli krasti kao intelektualci.
Iz partije je izašao s fićom, a iz stranke s mercedesom.
Netko je dio sebe ugradio u domovinu, a netko je dio domovine ogradio za sebe.

CRNOGORSKE DINASTIJE - BALŠIĆI

Izvor: Duklja - Zeta - Crna Gora VOJISLAVLJEVIĆI - BALŠIĆI - CRNOJEVIĆI, napisao Đrođe Borozan

Balšići su druga crnogorska dinastija. Njihov uspon započeo je u vrijeme sunovrata posljednjih Nemanjića koji su skoro dva vijeka upravljali Zetom. Zetski feudanci su se među prvima otcijepili od centralne vlasti, kada je sredinom XIV vijeka uslijedilo njeno slabljenje i konačna propast. Usponu Balšića, kako političkom tako i ekonomskom, pogodovale su slabosti srpske srednjovjekovne države nakon smrti cara Dušana (1355).

Kraj pedesetih godina XIV vijeka bio je u znaku velikih promjena. Nakon smrti cara Dušana centralna vlast je oslabila. Sve više se osjećala vlast oblasnih gospodara, uprkos opštem državnom saboru (1357) koji je stao na stranu mladog cara Uroša. Odmetanje je započeo njegov stric Simeon (1358), a nešto ranije sličan pokušaj osamostaljivanja vezuje se za vlastelina Žarka u Zeti 1356.

Poslije mira u Zadru (1358), kada je Ugarska potisnula Mletačku republiku sa čitave jadranske obale od Kvarnera do Drača, kralj Ludovik je još tokom pregovora o miru tražio brodove (galije) za rat protiv 'šizmatika Raške', imajući u vidu primorske gradove Zete.

Kada je opasnost od ugarskog napada prošla, car Uroš je u septembru 1360. izdao povelju o slobodi trgovine Dubrovčanima, ukidajući ranije uvedene carine. Ovom poveljom car Uroš je 'carskom vjerom' osiguravao dubrovačke trgovce 'da gredu s trgovom i svakom kupljom slobodno u zemlju carstva mi, i na vjeri carstva mi da gredu ili na Zetu na Balšiće, ili na državu kneza Vojislava...!'

Ovo se uzima za prvu zvanično pominjanje porodice Balšić koja je, nema sumnje, već tada bila u vlastelinsko-velikaškom rangu. Oni su prvih godina poslije smrti cara Dušana postajali gospodari djelova carstva kojima su sve samostalnije upravljali. Smatrajući ih potčinjenima, car Uroš je u povelji Dubrovčanima naglasio sigurnost trgovine preko Zete pod upravom Balšića.

Ovako kasno pominjanje Balšića valja pripisati odsustvu izvora ili doista njihovom naglom usponu. Bez obzira na nagađanja da li su srodstvom sa Nemanjićima ostvarili prestižno mjesto među zetskom vlastelom, Balšići su to svakako bili od vremena Balše I i njegovih sinova s početka šezdesetih godina XIV vijeka.

Uostalom, ako se zna da su Balša i njegovi sinovi – Stracimir, Đurađ i Balša, upravljali ne samo uzanim pojasom između Skadarskog jezera i mora već da su držali i Bar, a za mjesto stolovanja imali Skadar i Ulcinj, ne čudi što su 3. jula 1362. odlukom Mletačkog senata primljeni u red građana istovremeno sa

Vojislavom Vojinovićem, najmoćnijim feudalcom onovremene Srbije. Ovakvim postupkom nastojala je Mletačka republika učiniti kraj ratovanju Vojislava Vojinovića protiv Dubrovnika u kojem su Balšići od jula 1361. bili na strani Dubrovčana. Odnos Republike sv. Marka prema njima prepoznaje se na osnovu uručenih svečanih povelja i pečata na njima. Tako je na povelji Vojinovića zlatni, a na povelji Balšića srebrni pečat.

Poslije zaključenja mira sa Dubrovnikom, avgusta 1362, Vojislav i Balšići su nastavili međusobne sukobe, želeći da prošire svoje teritorije. Prostor između Kotora i Budve našao se u centru njihovih sučeljavanja.

Od početka vladavine cara Uroša, moćno srpsko carstvo, raznoliko i nedovoljno integrisano, počelo je naglo slabiti i rastakati se. Namjesnici pojedinih oblasti nastoje se osamostaliti i izdvojiti proglašavajući se gospodarima pojedinih djelova mimo nominalnog vladara cara Uroša (1355 – 1371). Osjećajući nemoć centralne vlasti i vlastela u Zeti, uvijek sklona pobunama, potpuno se osamostaljivanja. Gotovo sve pobune i prinčevska odmetanja tokom prve polovine XIV vijeka vezane su za zetsku vlastelu. O njenoj snazi i

uticaju svjedoči pobuna u vrijeme stupanja kralja Dušana na vladarski tron. Iz njenih redova izdigli su se Balšići i, od preuzimanja Skadra u vrijeme rata cara Uroša protiv strica despota Simeona (1358), započeli obnovu i stvaranje sopstvene države na prostorima nekadašnje Duklje (Zete) iz vremena Vojislavljevića.

Pojava Balšića u ulozi oblasnih gospodara i istoriografska nagađanja u vezi sa njihovim porijeklom, od toga da su pro-vansalskog, slovenskog ili albanskog do mišljenja da se radi o sloveniziranim Vlasima, zbog odsustva pouzdanih istorijskih izvora ostaje i dalje u domenu spekulacija. Svakako se radi o porodici pronijara koja se do visokog plemstva uzdigla u vrijeme Nemanjića ženidbenim putem, ili političkim, o čemu svjedoči diplomatska misija izvjesnog Mata Balšića iz 1304. u vezi s pismom kraljice Jelene Anžuske, žene kralja Uroša (1243 – 1276), upućenog Dubrovčanima. Kraljica Jelena, majka kralja Dragutina i Milutina, vladala je Zetom baš u vrijeme kada se Mato Balšić pominje u vezi sa ovom misijom. Po prvi put, Balšići se spominju u zvaničnim dokumentima, kako je navedeno, u povelji cara Uroša iz septembra 1360. i Ugovoru zaključenom u Onogoštu 1362.

Zanimljiv podatak o Balšićima dao je u *Pričanjima Vuka Dojčevića* Stjepan Mitrov Ljubiša kada prema jednom predanju govori da su Balšići rodom iz Huma u Zeti u kojem 'seljani humski žive po sebi kao Dubrovnik, i diče se što se kod njih rodio Balša Zećanin'. Mavro Orbin takođe pominje Balšu Zećanina u svom spisu *Kraljevstvo Slovena*. Petar I Petrović Njegoš u svojoj *Kratkoj istoriji Crne Gore* uviđa posebnost Zete i konstatuje da su Zećani ostali pod upravom 'svojijeh kneževah od Balšića poroda'.

Izrastanje Balšića iz redova moćne zetske vlastele išlo je postupnim sporazumijevanjem i saradnjom sa carem Urošem. Njihova se moć iz Skadra i Bara postupno širila sa prostora Donje Zete, potčinjavanjem feudalaca u neposrednom susjedstvu, a zatim vodeći brojne ratove sa feudalnim

gospodarima u okruženju.

Balša I, rodonačelnik dinastije, držao je najprije Skadar, koji su mu njegovi branioci vjerovatno predali u vrijeme pomenutog sukoba cara Uroša sa despotom Simeonom i od tada su postupno on i njegovi sinovi Stracimir, Đurađ i Balša osvajali prostore Donje Zete do Kotora i Gornje Zete kojom su zagospodarili nakon ubistva Đuraša Ilića, prethodnika Crnojevića – Đuraševića.

Balšići, i pored preskromnih izvora o njihovom porijeklu i usponu, ne bi izašli iz magle istorije da su bili nepoznata i siromašna porodica. Mavro Orbin u svojoj istoriji *Kraljevstvo Slovena* (1601), koristeći danas nedostupan izvor, pominje kako je Balša bio veoma siromašan zetski vlastelin u vrijeme cara Dušana, kada je imao samo jedno selo. Sa tako malo moći, teško da je mogao krenuti sa svojim sinovima u osvajanje Zete, a još manje da su tako rano, početkom šezdesetih godina, vladali prostorom na kojem su u Danju (danas u Albaniji istočno od Skadara) već imali ustanovljenu carinu.

Balšići su postepeno obnavljali staru kraljevinu Vojislavljevića, što se vidi i po upotrebi termina Pomorje koji su koristili čak do 1420. Naime, u povelji Balše III kojom poklanja manastiru Vranjini desetinu svih prihoda sela Karuč, njegova titula glasi: 'Ja samodržavni gospodar Balša po milosti ... duka veliki i gospodar zemli Zetskoi i svemu zapadnemu Pomorio.'

Kada se zna da su Balšići u granicama Zete povremeno imali Kosovo sa Prizrenom i dio današnje južne Albanije sa Valonom, Beratom, Kaninom i Himarom, zatim Konavle, Dračevicu i Trebinje, kao i ostrva Hvar i Korčulu, da su imali u pojedinim periodimatitule gospodara Drača i gospodara Albanije i sve oblike potpune državne priznatosti (grb, zastava, novac), onda se s pravom smatra da su i kao dinastija obnovitelji i nastavljači ranije državopravne tradicije. Dakle, nije nelogično smatrati da je pomenuti Mato Balšić iz 1304.

mogao biti otac Balše I (umro 1362) i ded njegovih sinova koji su vladali: Stracimira (do 1372), Đurađa I (do 1378), Balše II (poginuo 1385), Đurđa II Stracimirovića (do 1403) i Balše III (do 1421).

Od vremena ugarske prevlasti na osnovu Zadarskog mira (1358), kada se njihov uticaj duž jadranske obale snažno osjetio istiskivanjem Mletačke republike iz primorskih gradova duž Dalmacije, Balšići iz Zete i Vojislav Vojinović iz zaleđa, nastojali su da prošire teritorije kojima su upravljali. Kako je Dubrovačka republika priznala ugarskog kralja, a njen uticaj se proširio i na Boku Kotorsku, kada se i Kotor priklonio ugarskoj prevlasti, Balšići su u namjeri da osvoje Kotor zaustavljeni.

Od kada su se počeli sukobljavati sa Vojinovićem oko prostora između Kotora i Budve i kada su se na jugu sudarili sa albanskom vlastelom, Balšići su do 1366. prolazili kroz uspone i padove, tako da se potpuno osamostaljuju s proljeća 1368. od kada ni formalno ne priznaju vrhovnu vlast cara Uroša, koji Đurđa Balšića smatra odmetnikom.

Neprijateljstvo Balšića s knezom Vojislavom nastavilo se i poslije njegove smrti sa njegovim nasljednikom Nikolom Altomanovićem. Uz Balšiće je u sukobu protiv Altomanovića bio i kralj Vukašin (savladar cara Uroša od 1365) čijom je kćerkom Oliverom Đurađ bio oženjen. Sredinom juna 1371. kralj Vukašin je sa sinom Markom boravio u Skadru kod svoga Zeta Đurđa Balšića radi dogovora o zajedničkom ratovanju protiv Nikole Altomanovića. Ovaj plan spriječio je upad Turaka u Sersku oblast kojom je upravljao Vukašinov brat Uglješa, koji ga je pozvao u pomoć. Pogibija Vukašina i Uglješe Mrmjačevića na Marici (septembra 1371) za Đurđa Balšića bila je prilika da preuzme Prizren, čime se dalje neprijateljstvo sa Altomanovićem prenijelo iz primorja i na unutrašnjost. Kada su bosanski ban Tvrtko i srpski knez Lazar pobijedili i podijelili teritorije Nikole Altomanovića,

Đurađ Balšić je zauzeo prostore između Dubrovnika i Boke kotorske – Trebinje, Konavlje i Dračevicu i time obezbijedio dobijanje svetodmitarskog dohotka.

U ovo vrijeme, ženidbom najmlađeg Balšića, Balše II sa Komninom, kćerkom despota Jovana Komnina Asena gradovima Berat, Valona i Himara. Poslije 1373. obezbijedili su dominantan položaj na pomenutim prostorima i pominju se 1375, kao sazivači crkvenog sabora prilikom izbora novog srpskog patrijarha. Naime, Đurađ Balšić, na čijoj je teritoriji tada bila Pečka patrijaršija, bio je uz kneza Lazara povodom ovog izbora i zagovornik ideje o crkvenoj uniji, iznuđenoj opasnošću od osmanskog nadiranja.

Osamdesetih godina Balšići su se suočili sa prodorom Osmanlija, kada je Balša II 1385. godine, pogibijom na Saurijskom polju kod Berata, svojom sudbinom bio opomena oblasnim gospodarima i hrišćanskoj Evropi šta ih čeka od osmanskog nadiranja. Ovim prodorom Osmanlija, kojem je kumovao Karlo Topija, želeći time da povraiti izgubljeni Drač od Balšića, Zeta se našla na udaru još jednog, goreg i težeg od svih dotadašnjih neprijatelja. Smrt zetskog vladara, nažalost, nije bila dovoljno upozorenje ostalim oblasnim gospodarima, tako da će nesložni i neorganizovani sačekati veliki osmanski prodor i sukob na Kosovu 1389.

Održavajući sa velikim naporima preostalu teritoriju i šireći je novim i stalnim ratovanjem, Đurađ II Balšić sve godine vladanja proveo je u ratovanju u snalaženju sa okolnim feudalcima, Mlečanima i Osmanlijama. On je za svoje sjedište izabrao Ulcinj, nazivajući se 'blagovjerni i samodržavni gospodin Đurađ svoj zetskoj i primorskoj zemlji'.

Vladavina Balše III od 1403. do 1421. protekla je u ratovanju, obnavljanju i jačanju državnopravne tradicije. Sa Mletačkom republikom ratovao je sa promjenljivom srećom, pokušavajući da kao i njegovi prethodnici osvoji Kotor. Nijedan zaključeni mir, do kojeg je teško dolazio, nije se mogao održati. U toku poslednjeg rata sa Mletačkom republikom, kada je zauzeo sve mletačke gradove u zetskom primorju, osim Skadra, teško bolestan otišao je na dvor svog ujaka despota Stefana Lazarevića i tamo završio život (28. aprila 1421). Zeta je time ostala u nasljeđe despotu Stefanu koji je nastavio rat protiv Mletačke republike i doveo do mira 1423. kojim su Republici priznati Skadar, Ulcinj i Kotor, a despot je zadržao Drivast, Bar i Budvu.

Silazeći sa istorijske pozornice, Balšići su imali sudbinu da im država po njihovom nestanku liči na onu sa kojom su počeli. To što se prostor Zete iz vremena Balšića našao u sastavu despotovine Srbije, a dijelom i pod kontrolom albanskih, hercegovačkih i bosanskih velikaša, nije značilo prekid i nestanak uprave pod kontrolom oblasnih gospodara, jer se tokom treće i četvrte decenije na prostoru Gornje Zete i dijela današnjeg crnogorskog primorja sve jače isticala feudalna porodica Crnojevića. Oni će ovu tanku državnopravnu nit s prostora Gornje Zete od vremena Stefana Crnojevića, pretvarati u novo osamostaljenje, teritorijalno širenje i obnavljanje države Zete u drugoj polovini XV vijeka.

In memoriam Vukašin Jaramaz

Čedo Janković

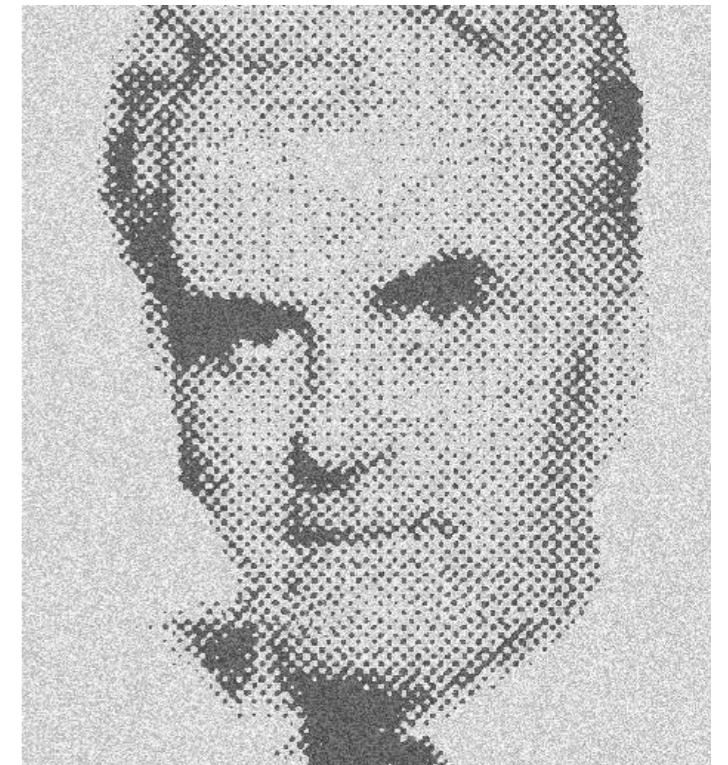
Nakon kratke i teške bolesti, u 78-moj godini života, zauvijek nas je napustio dugogodišnji prijatelj i suradnik - Vukašin Jaramaz (Vule ili Jaro). Ostavio je svoju suprugu, sina, ćerku, rodbinu... Ovo je nemili i nadasve tužni trenutak za porodicu, rodbinu, za prijatelje i znance. Vule je doživio lijepe godine, ali za porodicu, rodbinu i prijatelje, godine starosti nisu značajne, pa je prerano za Vulov odlazak.

Jaro je rođen 1938. godine kod Nikšića. Srednju školu pohađao je u Cetinju i Trebinju, a tu je počeo s radom u Tvornici alata. A od 1963. doselio se u Rijeku, završio studij i počeo raditi. Zadnjih tridesetak godina radio je kao profesor u Tehničkoj školi za strojarstvo i brodogradnju u Rijeci. To je mnogo generacija koje je učio i odgajao, a kako su ga cijenili i označili njegov kraj, čini se da je to dobro radio i da je bio poštovan.

Život ga u mladosti nije mazio. U višečlanoj porodici, odgajan je u duhu vrijednosti poštenja, skromnosti, čojstva, temeljitosti i čvrstog karaktera. Istinoljubiv i pravedan čovjek, s mnogo vrlina, čovjek dostojan poštovanja i divljenja. Tih, smiren, suzdržan i spreman da saslušava sugovornika i da mu pomogne. Znao je Jaro prepoznati kad mu je prijatelj u nevolji i pomoći mu kako i koliko bi mogao savjetom, fizički ili materijalno – to se ne zaboravlja.

Svoju suprugu upoznao je u Rijeci. Oženili su se 1970, to je skoro 50 godina. Snjom ima sina i ćerku.

Jara sam poznao od srednje škole u Cetinju do danas, to je skoro 60 godina. Bili smo kao braća, nikad ružne riječi, a puni razumijevanja i razgovora. Nikšić, Cetinje i Crna Gora bile su česte i posebno drage teme. Nisam vješt na peru da nadjem dovoljno velikih riječi, dovoljno mudrih riječi, a ni dovoljan broj riječi kako bih mogao napisati sve ono što osjećam i što mislim. Želim da ovaj tekst posluži za utjehu, za ublažavanje boli i tuge, koju svi mi osjećamo kada izgubimo nekoga tko nam je blizak, tko nam je mio i drag, koga smo voljeli, tko nam je činio mnoga mala i velika zado-

voljstva, činio sve da nam život bude lakši i ljepši, da budemo sretniji... Kada takvu osobu, čovjeka, izgubimo, svaka uspomena na njega, može nas utješiti, umanjiti našu bol i tugu...

Vukašin je naš dugogodišnji veliki prijatelj i suradnik. Bio je trostruki predsjednik Vijeća crnogorske nacionalne manjine za Primorsko-goransku županiju, član Nacionalne zajednice Crnogoraca, suvoditelj Ljetne škole za djecu i omladinu crnogorske nacionalne manjine u Hrvatskoj. Pripremio je u tu svrhu udžbenik crnogorske Istorije. Crnogorci s ovog područja ne mogu i neće zaboraviti koliko je bio velik njegov doprinos djelovanju u Zajednici i vijećima Crnogoraca. Ispratili smo ga u njegovu vječnost, kad se preselio u uspomene i sjećanja.

Zahvalili mu za sve lijepe trenutke što smo s njim proživjeli.

Zaželjeli da mu bude laka primorska gruda, vječno slava i hvala.

Porodici dali najiskrenije saučesće.

UKUSI CRNE GORE

Izvor: Ukusi Crne Gore

Jezerska supa

Sastojci:

- divlja patka.....1 komad
- baljuška.....1 komad
- crni luk.....100 g
- šargarepa.....50 g
- celer, korijen.....50 g
- peršun, korijen.....50 g
- so.....10 g
- lovor.....2 lista
- peršun.....pola veze
- morač.....pola veze
- jaja.....2 komada

Priprema:

Baljušku i patku operutane i prane držati u hladnoj vodi. Nakon toga u lonac staviti divljač, naliti hladnom vodom i prokuvati. Kad prokuva, ukloniti pjenu i dodati začinsko povrće i začine. Supu kuvati dva-tri sata, pa procijediti. Staviti ponovo da prokuva i zakuvati razmučena jaja. Meso baljuške i patke odvojiti od kostiju, isjeći na krupnije rezance i spustiti u supu, da ključa kratko. Servirati je i posuti sitno sjeckanim moračem i peršunom.

Kolobotnjica

Sastojci:

- prosijano kolobotnje brašno.....2 pregršti
- so.....prstohvat
- šećer.....kašičica
- mast ili ulje.....1 kašika
- soda bikarbona.....1 kašičica
- prašak za pecivo.....1 kašičica
- hladna voda.....1 litar
- kisjelo mlijeko.....1 dl
- kora od slanine za podmazivanje

Priprema:

Zamijesiti brašno sa vodom i ostalim sastojcima. Mijesiti što duže, da tijesto ne bude previše ni gusto, ni žitko. Kada tijesto počne da se odvaja od posude, sipati u tepsiju podmazanu korom od slanine. Poravnati ga, premazati kisjelim mlijekom da kora ne bi ispucala, staviti u pećnicu zagrijanu na 250 stepeni i peći 40 minuta

GODIŠNJA DRŽAVNA
NAGRADA ZA ZNANOST

VEČER S MAJOM PERFILJEVOM

**IZLOŽBA
"NEMATERIJALNA
KULTURNA DOBRA
CRNE GORE"**

KONCERT MARINKA PAVIČEVIĆA

